

Rodina vo fotografiách študentov ITF v rokoch 2019–2022

ADRIÁN ŠVEC

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2022

• vyskočila z třináctého patra paneláku v Pardubicích • uvažovala som, prečo sme tak ľahko na starú mamu zabudli • tím, že fotky jsou autoterapický, tak si všecko ospravedlníš • mě fascinují jejich zcela rozdílné povahové vlastnosti • depresii mojej dcéry • moja mama trpí na demenciu • svojho otca nepoznám • veľa ľudí stále nerozumie ten problém v spoločnosti • on už chtěl umřít • čas, ktorý môžeme spolu stráviť sa skracuje • nejtěžší na realizaci bylo si utřídit své vlastní myšlenky • tou fotkou jsem myslel, že se jí můžu dotknout • když se rodiče rozváděli, pamatuji si na den, kdy mi matka řekla, že dnes nepůjdu do školy • trpěla bipolární poruchou, několikrát se pokusila o sebevraždu • dneska je důležitý, aby jsme lásku ukazovali svou přítomností • uznal som, že vzhľadom na vysoký vek mojich rodičov je dôležité, že ich budem cielene a vedome fotografovať, dokumentovať • děda umřel dvacátého šestýho – dva dny po tom, jak jsem udělal tu fotografii • až po čase som začal uvažovať, čo tá práca znamená a čo ňou chcem povedať • moja stará mama je v zásade celá moja rodina • páčilo sa jej, že bude súčasťou projektu • bylo mi celkem jedno, jakou známku za projekt dostanu • keď som mal 14 rokov, nevlastný otec ma vyhodil z domu • mě ty fotografie a proces strašně pomohli • neviděli a paradoxně to neviděli ani moje sestry • jak se vůbec mohlo stát, že byli tak dlouho spolu • mám radosť z toho, že som našiel odvahu fotografovať moju mamu • reakce byla nejspíše neutrální • žít jako člověk, který nic nepotřebuje • nemám potřebu to ukazovat • dopředu jsem nic netušil a já měl velkou radost, že budu mít volný den • během toho focení jsem se dokázal více sblížit s taťkou a toho si cením asi nejvíce • nedokážu vypnout tu erotiku • já se chci fotkama dotýkat lidí • moje nukleární rodina se příliš o mou tvorbu nezajímá • s nevlastným otcom kontakt neudržiavam, s mamou iba veľmi sporadicky projekt bude pekná pamiatka na moje magické detstvo • já se tchána ptal, jestli nemá výčitky, že svého tátu nakazil a že děda umřel v nemocnici a ne doma • mně to logicky vzrušovalo a přišlo mi to nepřístojný • má poličky a nemá tam ani vázičku na té poličce • otec by určitě rád nebyl • mama vie, ako veľmi je pre mňa dôležitá a mohol som jej to ukázať prostredníctvom týchto fotografií • když ses podíval na její pyžamo, tak ho měla od krve • tou fotkou jsem myslel, že se jí můžu dotknout • do dnešního dne neznají kompletní důvod focení • tím, že je to děláno hlavně pro mě, tak do jisté míry mě jejich reakce nezajímá • já jsem ji fotil i když spala • vezmu si fotku otce, fotku matky a vložím do nějakého prostředí jako by byli spolu. Aby to vypadalo, šťastná rodinka na dovolené • zrovna v tomhle má škola obrovský vliv na můj život • tou fotkou jsem myslel, že se jí můžu dotknout • nebyl to až takový problém, protože s nimi bydlíme v jednom domě • vztah s mými rodiči je utvořený za celý život a jedno focení to nezmění • sám přemýšlím, proč jsem jim to celé neřekl • také jsem nad spoustou věcí, které on v jeho věku prožíval přemýšlel daleko více do hloubky • jeho bohatý vnitřní svět byl pro tento projekt zásadní inspirací •

Rodina vo fotografiách študentov ITF v rokoch 2019-2022

Family Photography in works of ITF students in years 2019-2022

Vedoucí práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Odbor: Tvůrčí fotografie
Opava 2022

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2021/2022

Zadávající ústav: Institut tvůrčí fotografie

Student: Ing. Adrián Švec

UČO: 53803

Program: Filmové, televizní a fotografické umění a nová média

Obor: Tvůrčí fotografie

Téma práce: T: Rodina vo fotografiách študentov ITF v rokoch 2019-2022

Téma práce anglicky: T: Family Photography in works of ITF students in years 2019-2022

Zadání: Predmetom tejto práce je analýza ročníkových prác študentov Slezské univerzity v Opavě, odboru Tvůrčí fotografie, ktorí začali štúdium v roku 2019. Zameriavam sa na ich spôsob spracovania témy rodina v prácach realizovaných počas štúdia v období prvého až tretieho ročníka. Zároveň sa snažím pochopiť motiváciu výberu tejto témy ako aj tvorivý proces jednotlivých študentov.

Literatura:

Parr, Martin, Badger, Gerry: The Photobook: A History volume II, vydavateľstvo Phaidon Press Limited, 2006.

Sultan, Larry: Pictures from Home, vydavateľstvo MACK, 2017.

Borowick, Nancy: The Family Imprint, vydavateľstvo Hajte Cantz, 2017.

Mann, Sally: Immediate Family, vydavateľstvo APERTURE, 2014.

Dikeman, Deanna: Leaving and waving, vydavateľstvo CHOSE COMMUNE, 2021.

Vedoucí práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus

Datum zadání práce: 17. 5. 2022

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

ABSTRAKT

Predmetom tejto práce je analýza ročníkových prác študentov Institutu tvůrčí fotografie Slezskej univerzity v Opavě, odboru Tvůrčí fotografie, ktorí začali štúdium v roku 2019. Zameriavam sa na ich spôsob spracovania témy rodina v prácach realizovaných počas štúdia v období prvého až tretieho ročníka. Zároveň sa snažím pochopiť motiváciu výberu tejto témy ako aj tvorivý proces jednotlivých študentov.

KĽÚČOVÉ SLOVÁ

rodinná fotografia, rodina, vzťahy, študenti, kreatívny proces, motivácia, autoterapia, Institut tvůrčí fotografie

ABSTRACT

This work is a discovery project focused on students of Moravian university, specialty Institute of creative photography, who started their studies in year 2019. It is a deep dive in to work, thoughts and motivation of my fellow students in order to learn how they approach a theme “Family” in their projects, what fuel their work and perhaps to understand their creative process as well.

KEY WORDS

family in contemporary photography, family, relationship, students, creative process, motivation, autotherapy, Institute of creative photography

PREHLÁSENIE

Čestne prehlasujem, že som túto bakalársku prácu vypracoval samostatne a použil som iba citované zdroje, ktoré uvádzam v bibliografických odkazoch.

SÚHLAS ZO ZVEREJNENÍM

Súhlasím, aby táto bakalárska práca bolo zaradená do Univerzitní knihovny Slezké univerzity v Opavě, do knižnici Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zverejnená na internetových stránkach Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

POĎAKOVANIE

Patrí predovšetkým mojim kolegom, priateľom, ktorých som na Inštitúte spoznal. Tí, ktorí mi dali svoj čas pri rozhovoroch o ich práci a projektoch. Ktorí sa otvorili a rozprávali o svojich pocitoch aj nad rámec anotácií. Najväčšiu radosť mám zo skutočnosti, že prostredníctvom tejto bakalárskej práce som spoznal do hĺbky práce iných študentov a taktiež ich kreatívny proces. Mnohokrát vo svojich anotáciách uvádzame opis našich prác, ale častokrát je za touto vrstvou „pravdy“ ešte ďalšia o ktorej častokrát ani nevieme, alebo si jej v danom čase nie sme vedomí. Toto bol vedľajší produkt mojej práce, ale za neho nesmierne vďačný.

Zároveň sa chcem poďakovať profesorovi PhDr. Vladimírovi Birgusovi za vedenie mojej práce, podporu, trpezlivosť a dôveru ako aj prof. ak. mal. Otakarovi Karlasovi za neoceniteľnú pomoc s grafickou stránkou projektu. Nemalá vďaka patrí aj MgA. Dite Pepe a doc. Mgr. Josefovi Mouchovi, ktorý mi podal záchranný prst a ja som si zobral celú ruku.

Na záver ďakujem Kseni Tracz za neoceniteľnú pomoc pri lekciách InDesign.

V Bratislave, 20. 6. 2022

Adrián Švec

OBSAH

Úvod 11
Rodina v súčastnej fotografii 13
Iwona Germanek 21
Vojtěch Hurych 33
Tomáš Jiráček 53
Tomasz Jan Kawecki 67
Barbora Knobová 79
Jakub Miřijovský 95
Vojtěch Plhák 111
Dariusz Zakrzewski 119
Záver 131
Prílohy 138

3 roky
32 študentov
46 výstavných súborov

na tému rodina
8 autorov
10 projektov
70 fotografií

ÚVOD

Stretli sme sa na jeseň roku 2019 a začalo sa veľmi špecifické priateľstvo. Spoznávam niektoré tváre ešte zo začiatku roku z konzultácií pred prijímacím konaním a potom zo samotných prijímacích skúšok. Spomínam si na prvé nervózne pivo alebo kofolu v jednej z Opavských reštaurácii, ktorú sme spolu stihli vypiť medzi písaním prvých testov. Spomínam si na tú formu stresu, ktorú som od svojich štúdií pred 20 rokmi už aj zabudol, že vôbec existuje. Že ho ešte som schopný zažívať tak ako kedysi. Pocit eufórie z nových ľudí, ktorých som stretol bol ale silnejší.

Pandémia nám naše stretnutia na čas zobrala, ale naše priateľstvá to nepodlomilo. Stretávame sa opäť, spoznávame sa cez svoje fotografie a projekty, na ktorých individuálne pracujeme. Kumulatívne sme spolu síce nestretávali veľa času, sú to sotva týždne počas prvých troch rokov štúdií, ale úsmev, ktorý mám na tvári vždy keď sa stretávame opäť je silnejší ako pri ľuďoch, ktorých poznám desaťročia. Myslím, že naše vzťahy sú silné pretože sa tvoria na úplne inej báze, ako s inými ľuďmi, ktorých vo svojich životoch stretávame.

Naše fotografie sú obrazom našich pocitov, záujmov a hodnôt. Samotné fotografie a anotácie k projektom však neodkryjú tú skutočne veľmi osobnú vrstvu, ktorá sa v nich nachádza. Za každou sériou fotografií je osobný príbeh, nápad vznikajúci podnetom, udalosťami. Keďže však naše stretnutia sú občasné, časovo presne vymedzené a veľmi intenzívne, častokrát nestíhame objaviť osobnú vrstvu, ktorá sa za fotografiami skrýva. Táto je ešte silnejšia v témach rodinnej fotografie. Rozprávať o rodinnej fotografii je pre väčšinu fotografov špecifické. Obnažujeme svoje detstvo, rodičov, životných partnerov, udalosti, ktoré ovplyvnili to, akí ľudia sme dnes, ako reagujeme na podnety a situácie. Sú dané vzorcami, ktoré sme nadobudli a v dospelom veku s nimi častokrát bojujeme. Prepracovávame ich opäť, snažíme sa porozumieť, prečo sme práve taký. Fotografia nám častokrát slúži ako nástroj na opätovné prežitie týchto situácií. Rozvod rodičov, stratu blízkych, partnerské problémy, smútok, osobné neúspechy. Častokrát je to forma, akou si hľadáme cestu ku krvne blízkemu človeku, ale mentálne vzdialenému. Je to nástroj akým vyjadrujeme svoje pocity, pretože sa nám o nich ťažko rozpráva, alebo ich nevieme inak ako obrazom sformulovať. Pre bakalársku prácu som si vybral tému fotografie mojich kolegov zviazanú s ich rodinami. Budem o ich fotografiách s nimi hovoriť. Budem sa zaujímať o to, ako dané témy vznikali, ako s nimi pracovali, ako rodina prijala skutočnosť, že sú predmetom fotografického projektu ich blízkych, či sú si vôbec vedomí toho, že sú a aký to malo vplyv na fotografa samotného a prípadne na vzťah s fotografovaným.

Táto práca je poháňaná mojou zvedavosťou a výsledkom by malo byť poznanie, pochopenie, a nájdenie súvislostí. A zblíženie. A snáď nakoniec aj spojenie samostatných projektov, rodín, do jednej série.

Základy výskumu a hypotéza

Predmetom analýzy bolo 32 študentov, ktorí v čase písania tejto práce boli študentami 3. ročníka a ktorí vypracovali spoločne 46 klauzúrnych prác počas plných dvoch rokov štúdia. Z uvedených 46 prác bolo na tému rodina 10 prác od 8 autorov.

Samotnému výberu konkrétnych prác predchádzala analýza všetkých ročníkových prác všetkých študentov môjho ročníka prostredníctvom ich anotácií ale aj samotných fotografií.

Rodina v súčastnej fotografii

Rodinná fotografia prirodzene u bežného človeka evokuje niečo, čo je ľahko vykonateľné, optimistické, možno snáď aj banálne a mnohokrát impulzívne. Pred nástupom digitalizácie fotografie bola taktiež považovaná za občasnú. Pri návšteve rodičov mi padol pohľad na policu s uloženými rodinnými albumami. Je ich menej ako 10 a je v nich 30 ročná história rodiny. Keď zídem po schodoch do bytu starých rodičov, nájdem 3-4 albumy v ktorých je 60 rokov života. V obidvoch prípadoch sa však jedná o fotografie vyžarujúce niečo pozitívne. Nenašiel som prakticky ani jednu fotografiu, ktorá by bola divná, smutná, alebo by akýmkoľvek spôsobom poukazovala na formu disharmónie v rodine (aspoň prvoplánovo). A každá rodina disharmóniu má, málokedy alebo až nikdy táto nie je predmetom klasickej rodinnej zbierky.

Aj banálne rodinné fotografie však majú ďalšiu vrstvu, ktorú môžeme objavovať bližším pozorovaním konkrétnych fotografií. Držanie tela osôb, odstupy medzi zobrazenými osobami, držanie rúk, oblečenie, druh úsmevu, usporiadanie osôb na fotografii – napríklad rodičia stojaci spolu a deti postavené pred nimi, alebo deti postavené medzi rodičmi – prítomnosť zvierat na fotografiách, výber miesta a pozadia samotnej fotografie. Tieto tvoria iba niekoľko jednoduchých príkladov, ktoré si ako prvé prestavujem pri pojme „rodinná fotografia".

Ako však komentuje fotograf Martin Parr: „Väčšina rodinných albumov majú formu propagandy, kde rodina vypadá výborne a všetci sa usmievajú".[1]

Ako veľmi výstižne uvádza Sophie Howarth v knihe Family Photography Now „Čím divnejšia rodina je, tým dôležitejšie je ukázať ju ako normálnu".[2]

Môj pohľad v tejto práci však bude smerovať na prácu fotografov a ako interpretujú tému rodina v ich väčšinou dlhoročných projektoch, ktorých vizuál je výrazne odlišný od príkladov klasického ponímania fotografie popísané vyššie.

1 Howarth, Sophie/McLaren, Stephen: Family Photography Now. Thames & Hudson, 2016, s. 7. ISBN 978-0-500-54453-2.

2 Howarth, Sophie/McLaren, Stephen: Family Photography Now. Thames & Hudson, 2016, s. 7. ISBN 978-0-500-54453-2.

Fotografi dokumentujúci svoju vlastnú rodinu

Za súčasnú fotografiu považujeme diela ešte žijúcich autorov. Rozhodol som sa však do mojich úvah zahrnúť aj prácu už nežijúceho Larryho Sultana (2009), ktorého citátom otváram túto sekciu bakalárskej práce ako aj Masahisa Fukase (2012).

„Rodina je najkomplikovanejšia a najviac stresujúca inštitúcia a napriek tomu je to tá jediná inštitúcia, ktorej si myslím väčšina ľudí stále verí. Rozhodne neveríme vláde, väčšina z nás neverí kostolu, určite neveríme bankám. Rodina je skutočne veľmi zaujímavé miesto"[3] – Larry Sultan v rozhovore pre SFMOMA.com

Tému rodinnej fotografie pre potreby nasledovných strán ponímam skutočne rigorózne a teda nejedná sa o dokument rodiny vyhotovený akýmkoľvek fotografom, ale sústredím sa na prácu fotografov krvne zviazaných s fotografovanou osobou. Fotografov, ktorí sú otcami, matkami, dcérami, synmi, krvnými príbuznými svojho fotografického sústredenia. Dokumentovanie vlastnej rodiny má podľa mňa niekoľko vážnych špecifík oddeľujúcich túto fotografiu od iných druhov dokumentu.

Rodinná fotografia z môjho pohľadu rozdeľuje fotografov na dve skupiny. **Prvá sú tí, ktorí už vo svojich začiatkoch upriamili fotoaparát na svoje najbližšie okolie a aj prostredníctvom nej sa rozvíjali. Druhú skupinu tvoria tí, ktorí museli do fotografovania rodiny dospieť, získať odvahu, porozumieť dôležitosť tejto fotografie**. Mnohokrát, najmä v druhom prípade je táto fotografia spojená s terapiou samotných autorov a je poháňaná vnútornou potrebou fotografa. Ja sám patrím rozhodne do druhej kategórie.

Spontánne projekty

Prvá skupina fotografov sa často prejavuje spontánnosťou a naivitou fotografií, častokrát aj vizuálnou nedokonalosťou. Rodinná fotografia je častokrát vstupom autorov do umenia fotografie ako takej. Moment dominuje nad kompozíciou a prvkami technickej dokonalosti fotografie. Považujem ju za tú najúprimnejšiu formu, častokrát vizuálne neovplyvnenú, ešte v tomto momente, inými autormi a trendami.

Premyslené projekty

Druhá kategória fotografov a ich prác sa

3 Larry Sultan discovers his family through photography (online), (cit. 2018-12-24). Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=mYDjhOtj7vg

prejavujú väčšou mierou premyslenosti, komplexitou kompozície a skladaním príbehu. A ak by táto fotografia aj mala výrazné prvky „momentovej fotografie“, už sa obyčajne nestretávame s naivitou a nedokonalosťou, respektíve tieto už nie sú náhodné, ale sú naopak výsledkom premyslenej činnosti – autor účelne volí formu budúcej vizuálnej reprezentácie svojej práce.

Syn fotografujúci svojich rodičov, nie bezprostredne pred smrťou

Keď som začal uvažovať o fotografoch dokumentujúcich svoju najbližšiu rodinu, ako jeden z prvých ma napadol **Larry Sultan** (1946–2009) a jeho Pictures from Home. Ikonická kniha so zeleným obalom a červenými nápismi na prednej strane. Sultan dostal nápad na fotografovanie svojich rodičov v roku 1982 a prvá verzia knihy bola vydaná v roku 1992 vydavateľstvom Harry N. Abrams, Inc. v New Yorku. Jeho projekt je kombináciou inscenovaných a dokumentárnych snímkov spojených s využitím rodinného archívu, konkrétne výňatkov z rodinných filmov, ktoré sú ukázané v knihe vo forme fotografií.

“Navštevoval som ich každých niekoľko mesiacov. S batohom naplneným fotografickým vybavením a nápadmi na konkrétne fotky. Obyčajne trvá 1-2 dni aby sa tieto nápady v mojej hlave doprecizovali, alebo sa naopak úplne vytratili a to čo mi vtedy zostáva sú krabičky neexponovaných filmov a zúfalstvo. Vyjednávam s mojím otcom a vymieňam hodiny strávené s ním čistením záhrady za niekoľko minút pózovania do môjho projektu. Keď som ho konečne začal fotografovať, bol som nervózny až do takej miery, že som často opakoval fotografie tých istých scén, ktoré som už fotografoval roky predtým. Po niekoľkých dňoch som už taký nesústredený, že mi uniká väčšina toho krásneho. Bežných situácií. Namiesto toho sa začínam chovať ako antropológ alebo policajt – fotografujúc nožnice, dokumenty, priestor šatníka. Dôkazy. Iba v momente keď sa prestanem snažiť fotografovať a namiesto toho si užívať čas, ktorý s nimi trávim, niečo skutočne hodnotné sa stane”. [4]

Sultan taktiež veľmi otvorene hovorí o terapeutických motívoch svojej práce. “Je toto dôvod prečo som sem prišiel? Nájsť sám seba fotografujúc ich?”[5]

Syn fotografujúci svoju matku pred smrťou

Z prác vydaných knižne na tému rodiny v posledných rokoch vo mne zarezonovala publikácia **Paula Grahama** s názvom Mother, vydaná britským nakladateľstvom MACK v roku 2019. Myslím si, že to bolo spôsobené ľahkým zosobnením publika s objektom portrétovaným v tak ľahko čitateľný spôsob. Ide o sériu 19 portrétov matky autora fotografovaných v domove dôchodcov. Identické rámovanie obrazu na všetkých fotografiách, ktorá zaspáva sediac v kresle. Skoro identické denné svetlo z okna izby, to isté kreslo v ktorom práve sedí. Iba jediný raz má s ňou fotograf očný kontakt a matka sa pozerá priamo do objektívu. Je to najosobnejší z jeho portrétov. Väčší rozmer knihy, obal a celá kniha ladená výrazným ružovým akcentom je rozlúčkou autora s jeho matkou.

„Moja matka mala 88 rokov, keď som začal fotografovať túto sériu a dnes má 90 rokov“, hovorí Graham, ktorý má 63 rokov. „Predpokladám, že som sa snažil urobiť jej rozšírený súbor portrétov ako starne, zachytiť jej posledné roky na tejto zemi. Pre seba ale aj pre moju rodinu. Mám mladého syna a uvedomil som si, čo to skutočne znamená starať sa o dieťa. Naviac sa Vám pripomenie aké to je keď sa o Vás niekto stará ako dieťa. Je to neustále sa opakujúci cyklus života“.[6]

Ďalším príkladom je kniha britského fotografa **Colina Graya** s názvom In Sickness and in Health, vydavateľskej spolupráce Steidl a Mack prvý krát vydanej v roku 2010. Jedná sa o vyvrcholenie 29 ročnej dokumentárnej práce Graya venovanej téme svojich rodičov publikovanej pod názvom The Parents.

Štvorcové, farebné, fotografie majú pre mňa akcent práce Nancy Borowick, najmä tie z nemocničného prostredia (podrobnosti v nasledujúcom texte) avšak blízke portréty matky Graya mi naopak pripomenuli projekt Mother Paula Grahama.

Po prečítaní anotácie projektu In Sickness and in Health by som jednoznačne povedal, že táto je venovaná autorovej chorej matke René a dokumentovaniu posledných 10 rokov jej života (autor začiatok projektu datuje v roku 2010), ale po prelistovaní knihy je pre mňa ešte silnejšia časť venovaná práve samote jeho otca po smrti matky. Podobne ako Larry Sultan, aj Gray vidí v obraze svojho otca seba samého a prirovnáva to k niečomu traumatickému.

„Vidím históriu v mojej vlastnej budúcnosti“.[7]

Gray veľmi otvorene hovorí o tom, ako ho fotografia zachránila už v detstve, keď bol obeťou šikanovania a neskôr v strednom veku keď trpel depresiou.

Dcéra fotografujúca svojich rodičov, nie bezprostredne pred smrťou

Ďalším, pre mňa osobne veľmi dôležitým projektom je kniha „Leaving and Waving“ fotografky **Deanny Dikeman** (nar. 1954), ktorá 27 rokov fotografovala svojich rodičov na príjazdovej ceste ich rodinného domu, vždy v momente keď od nich odchádzala. Väčšinu fotografií komponovala s priznaním okenného rámu auta, na niektorých tento viditeľný nie je. Bol to jej spôsob spracovávania pocitu smútku pri opúšťaní rodičov, ktorý vyústil do knižnej publikácie vydanej CHOSE COMMUNE v roku 2021, po úmrtí obidvoch rodičov. Tento projekt mi je blízky, nakoľko je tematicky spojený s mojou vlastnou tvorbou. V rokoch 2011–2017 som fotografoval projekt 324 Days, ktorý je cyklom fotografií z auta, kde prítomnosť auta je vždy priznaná a občasne som taktiež fotografoval svojich rodičov stojacich pri bráne príjazdovej cesty domu, kde som vyrastal. Postupne sa táto práca v roku 2020 preniesla do statických portrétov mojich rodičov pred garážou toho istého domu. Každú fotografiu sprevádza môj osobný zápis, akýsi denník z času, ktorý som strávil bezprostredne s rodičmi v ten deň, prípadne víkend, v závislosti ako dlho moja návšteva trvala. Už aj počas tak krátkeho obdobia vidím zmenu vo fyziognomii rodičov, oblečenie sa však častokrát opakuje. Fotografie Dikeman sú v knihe zoradené chronologicky a čierno-biele sú v čase vystriedané farebnými. Na fotografii z augusta 2009 vidíme posledný krát obidvoch rodičov spolu. Opretých o auto zaparkované v garáži, mávajúcich na svoje dcéru, ktorá fotografiu exponuje už sediac vo svojom aute, z príjazdovej cesty. Posledná fotografia autorkinej mamy je z roku 2017.

Dcéra fotografujúca svojich rodičov tesne pred smrťou

V roku 2017 som na Paris Photo stretol **Nancy Borowick** (nar. 1985) pri uvádzaní jej knihy „The Family Imprint – A Daughter’s Portrait of Love and Loss“, vydaného vydavateľstvom HATJE CANTZ v tom istom roku. Projekt je rozlúčkou s jej rodičmi, ktorý v krátkom čase po sebe podľahli ochoreniu na rakovinu, najprv otec a následne aj matka. Borowick podobne ako Sultan pracuje s rodinnými archívnymi fotografiami. Jej samotné fotografie sú čierno-biele a kombinuje ich fotografiami listov jej rodičov ako aj rodinných objektov – náramky, kľúče atď. Na rozdiel od fotografií Dikeman, v práci Borowick je smrť prítomná a neskrývaná. V prípade Dikeman smrť dedukujeme, avšak Borowick ju ukazuje neskrývaným spôsobom a pripravuje nás na ňu prostredníctvom fotografií rodičov v nemocnici na ktorých vidíme zhoršujúci sa zdravotný stav, cez pohreb najprv jej otca a následne matky. Borowick však pokračuje ďalej v jej sústredení sa na život „potom“ a prevádza nás detailmi interiéru rodičovského domu – skrinka v kúpeľni plná liekov, kontajner zaparkovaný pred domom plný vytriedených vecí po jej rodičoch, prázdna miestnosť po vysťahovaní nábytku. Neviem si predstaviť náročnosť jej balansovania medzi jej rolou dcéry smrteľne chorých rodičov a bytím fotografom.

Matka fotografujúca svoje deti

Immediate Family od **Sally Mann** (nar. 1951), prvý krát publikovanú v roku 1992 vydavateľom Aperture Foundation je ďalším z intímnych portrétov rodiny, tento krát je fotografom matka a objektom sú jej deti. Miestom je štát Virginia, ročné obdobie je vždy leto. Fotografie sú kombináciou inscenovaných a reálnych scén. Dnes by mohli byť niektorými vnímané kontroverzne vzhľadom na vysokú mieru intimity a prítomnosti nahoty jej detí. Cyklus bol fotografovaný v 80 rokoch dvadsiateho storočia (až do roku 1991) technikou príznačnou radšej pre oveľa skorších fotografov (veľkoformátový aparát 8x10“). Mann stvorila umenie z tých najbežnejších vecí a momentov. Je príznačná pre jej úzku spätosť so svojím najbližším okolím, v ktorom vznikli všetky jej najdôležitejšie práce, ktoré sa sústredili najmä na rodinu, fotografiu krajiny a smrť (zvierat vo svojom okolí na farme, ale aj svojho muža ktorý trpel svalovou dystrofiou). V okolí svojej farmy už fotografuje viac ako 50 rokov.

„Veci, ktoré sú k tebe najbližšie sú tie, ktoré môžeš fotografovať najlepšie“.[8]

---

4 Sultan, Larry. Pictures from Home. MACK. 2017, s 23. ISBN 978-1-910164-78.5.

5 Sultan, Larry. Pictures from Home. MACK. 2017, s 16. ISBN 978-1-910164-78.5.

6 Denník the Guardian. O’Hagan, Sean v rozhovore s Paulom Grahamom: ‘I wanted to look clearly at her last years on Earth’. 23.10.2019. https://www.theguardian.com/artanddesign/2019/oct/23/paul-graham-mother-photographer-book-portraits

7 Gray, Colin. In Sickness and in Health. Steidl Mack. 2010, s 85. ISBN 978-3-86521-940-4.

8 Mann, Sally. Hold Still. A Memoir with Photographs. Little, Brown and Company. 2015, s 12. ISBN 978-0-316-24776-4.

Mann taktiež hovorí o svojej motivácii: „Na počiatku som robila fotografie z dvoch dôvodov. Prvý bol zachovať obraz a druhý uvidieť ako konkrétna vec, alebo scéna bude vyzerať na fotografii. Teraz je pre mňa oveľa doležitejšie zachovávanie. Nestrácam už žiadny čas. Pracujem neustále a prakticky nikdy neopúšťam svoj dom“.[9]

„Prikláňam sa k teóriii, že ak si chceš zachovať spomienky čisté a čo najbližšie k pôvodnému vyobrazeniu reality, nemôžeš si ich vybavovať príliš často, pretože zakaždým, keď tak urobíš tvoja pamäť spomienku vyobrazí trochu inak a v čase, násobenom množstvom sa celkový obraz môže zmeniť zásadne“.[10]

Rodinnú fotografiu a rôzne prístupy k nej podľa môjho názoru taktiež determinujú a nadväzujúc na predchádzajúce delenie aj vek autora a štádium jeho života (príklad. autor žijúci s rodinou v jednej domácnosti, autor žijúci s rodinou v jednom meste, autor žijúci vzdialene od rodiny). Vychádzam z dogmy, ktorá pre potrebu zjednodušenia splošťuje hlbšiu komplexitu rodinných vzťahov, ktoré sú základným psychologickým pilierom tohto druhu fotografie, a predpokladám, že vyššie uvedené členenie a podmienky, ktoré vytvára blízkosť, prípadne vzdialenosť autora od objektu prirodzene vytvára alebo naopak zabraňuje vzniku podmienok pre vyhotovenie diela.

Matka fotografujúca svoju handicapovanú dcéru

Sian Davey a jej cyklus Looking for Alice vydaný knižne vydavateľstvom Trolley Books v roku 2015 a mnohokrát ocenený je dielom matky, psychologičky, ktorej sa narodila dcéra s Downovým syndrómom. Fotografie majú makký analógový akcent, mnohokrát fotografované v slabom, interiérovom svetle, čím sa celkový vizuálny efekt dostáva do úrovne približujúcej sa maľbe. Davey pochádza z rodiny, kde obidvaja rodičia trpeli dlhoročnými mentálnymi problémami a rodičovský dom opustila v 18tom roku života. Davey je príkladom, kedy fotoaparát nebol súčasťou jej života z mladosti ale začala fotografovať až v neskoršom veku. Otvorene hovorí, že aparát ako prístroj, zariadenie, ju prevádzalo cez mnohé životné situácie s ktorými si psychicky často nevedela poradiť. Davey po projekte o jej dcére Alice urobila ďalší projekt o svojej druhej dcére pod názvom Martha. Davey v ňom porovnáva proces dospievania svojej dcéry s tým svojím, ktoré bolo paradoxne diametrálne iné - plné párty. Čo sa týka samotného procesu tvorenia projektu, Davey hovorí o tom, ako práve upustenie od zásad a prílišnej snahy o dosiahnutie štruktúry a premýšľania o všetkom, čo robí jej dalo výsledky s ktorými bola spokojná – precítené, rôznorodé, intímne fotografie svojho dieťaťa, ktoré sa naučila milovať až neskôr.

Otec fotografujúci svojho handicapovaného syna

Zrkadlová situácia k práci Davey predstavuje projekt Timothy Archibalda z USA, ktorý vytvoril fantastický projekt o svojom synovi trpiacim autizmom. Na rozdiel od Davey, Archibald zo svojím synom aktívne pracoval a jeho angažovanie je zjavné. Jedná sa o inscenovanú fotografiu, ktorej svetlo a emócia je iná ako tomu bolo u Davey. Je chladnejšia, ale nie menej intímna. Zaujímavé je, že Archibaldou syn Eli bol diagnózovaný už počas prvého roku trvania projektu. Samotná práca nebola teda motivovaná konkrétnym scenárom, chorobou, ale snahou otca pochopiť jeho syna, ktorý sa mohol v určitých situáciách chovať inak. V rámci tohto projektu sa ich vzťah posunul z hranice otec a syn na kolaboráciu dvoch ľudí.

Rodina a autoportrét

Mapovaním rôznych foriem rodinnej fotografie nemôžeme nespomenúť fenomén rodinnej fotografie spojenej s autoportrétom, kde teda samotný fotograf je prítomný na fotografiách spolu so zvyšnými členmi rodiny. Takýmto príkladom je japonský fotograf Masahisa Fukase a kniha Family vydaná vydavateľstvom Mack v roku 2019, ale pôvodne publikovaná v roku 1991 vydavateľstvom Inter Press Corporation of Japan.

Fukase mal vtedy 57 rokov. Práve uplynuli 4 roky od smrti otca a 2 roky po presťahovaní matky do domu špeciálnej opatery. Je považovaný za najexperimentálnejšieho japonského fotografa povojnovej éry. Ako tretí v generácií svojej rodiny bol vlastníkom rodinného štúdia - The Fusake Photo Studio.

Predtým, ako pristúpime k hlbšiemu pohľadu na výnimočnú rodinnú tvorbu Fukaseho, chcel by som poukázať na jeho oveľa známejšiu a legendárnu knihu Karase (známu pod anglickým názvom RAVENS, 1975-1986), ktorá je prirovnaním vtákov (vrán) a ľudí. Táto je považovná v globálnom merítku k vizuálne prelomovej. Je pre mňa až neuveriteľné, ako jeden autor mohol vytvoriť dva tak zásadne rozdielne súbory. Pokojnosť a uhľadenosť Family verzus neostrosť, častokrát s bleskom fotografovaný nepokoj Ravens.

Rodinné fotografie Fukaseho majú niekoľko špecifík. Jedným je portrétová uhľadenosť skôr typická pre americkú alebo európsku fotografiu - celá silueta postáv, fotografované veľko-formátovým aparátom v štúdiu, ktorého vlastníkom je samotný Fukase. Druhým je skutočnosť, že na väčšine fotografií, ako som už spomínal, je sám prítomní. Posledným výrazným prvkom je neočakávaná nahota niektorých členov rodiny pri skupinových fotografiách, kde zvyšok rodiny je oblečená, iba jeden člen je vyzlečený.

Jediným znakom plynutia času a indikácia dĺžky trvania projektu je starnutie rodiny na fotografiách spojené s pribúdaním detí až po posledné fotografie, kedy už nežijúceho člena rodiny predstavuje iba jeho fotografia v rámiku.

Tomo Kosuga vo svojej eseji Archiving Death: The Family Portraitas a Site of Mourning píše:
„V januáry 1987 sa Fukaseho otec Sukezo nadýchol posledný krát. Mal 74 rokov. V deň pohrebu Fukase zhromaždil celú rodinu, oblečenú do formálneho pohrebného oblečenia a urobil tradičný rodinný portrét. Na mieste, kde na predchádzajúcej fotografii stál Sukezo teraz nahradil jeho portrét, fotografia v skoro životnej veľkosti, ktorú urobil Fukase pred 7 rokmi ako prípravu na práve tento moment. Použitie tohto portrétu vykonaného zariadením, ktoré archivuje smrť znamená, že Fukase zaranžoval smrť aby ju vlastne negoval. Sukezo, ktorý je už mŕtvy, je stále prítomný na rodinnom portréte. Spôsob, akým sa rodina na fotografii smeje, akoby si nebola vedomá, že Sukezo je mŕtvy iba podčiarkuje jeho úmysel.“[11]

Táto kniha je jedna z tých v mojej knižnici, ku ktorej sa pravidelne vraciam. Nepodarilo sa mi však ani po dvoch rokoch odkedy ju mám, rozkľúčovať čo chcel autor povedať fotografiou, kde sú všetci členovia rodiny otočený chrbtom do aparátu a iba jediná smerujúca do fotoaparátu je mladá polonahá žena.

Intimita, zodpovednosť, súhlas

Fotografujúc rodinu v čase autorovej mladosti a v čase, kedy s rodinou žije v jednej domácnosti vytvára podmienku rýchlejšej adaptácie rodiny na prítomnosť fotoaparátu ako je tomu v prípade občasných návštev rodiny a z toho vychádzajúceho „privykania si“. Špeciálne v prípadoch, kedy sa aparát obracia na príslušníka rodiny náhle v neskoršom štádiu života rodinných príslušníkov (príklad: rodina vie, že som fotograf, ale jej členov začínam fotografovať náhle až neskôr, čo je skutočnosť vyvolávajúca vyššiu mieru citlivosti a otázky, prípadne možné odmietnutie).

Je rodinný dokument intímnejší ako iné formy sociálneho dokumentu? Je skutočnosť, že fotograf je v rodinnom vzťahu poľahčujúca, alebo naopak priťažujúca okolnosť? Odpoveď na túto otázku je rozporuplná a veľmi individuálna. V mojom osobnom prípade si dovolím tvrdiť, že sa jedná o priťažujúcu okolnosť. Myslím, že čím ďalej sme vzťahovo od fotografovaného objektu, tým viac sa do popredia dostávame ako fotografi, naopak, čím bližšie sme vzťahovo k fotografovanému objektu, tým viac sa do popredia dostávajú iné atribúty našej osobnosti a sociálnych vzťahov – syn, otec, manžel, brat, sestra, bratranec atď. a teda sa prirodzene od nás očakáva, že budeme reprezentovať to čo nám podľa sociálneho statusu prináleží a byť zároveň fotografom znamená odklon od toho statusu.

Ďalším špecifikom tohto druhu fotografie je prakticky neobmedzený prístup. Ako rodinný fotografi v tomto ponímaní máme prístup všade, vidíme prakticky všetko. Sme od začiatku v intímnom prostredí, čo je výhodou počas práci nad projektom, môže to ale spôsobovať komplikácie v momente publikácie projektu (nesúhlas rodiny s publikovaním, lebo moje oblečenie je domáce a na fotografie sa nehodí, lebo v tej izbe bol neporiadok a to predsa nemôžeš ukazovať atď.). Zároveň sa môžeme stretnúť zo syndrómom „familiárnosti“ priestoru. Všetko okolo seba poznáme natoľko, že absencia prirodzenej zvedavosti fotografa tak prirodzene pôsobiaca v prípade práci v novom priestore, sťažuje kreatívnosť práce.

Fotografie, ktoré sme neurobili

Držím v rukách knihu Photographs Not Taken, napísanú Willom Steacy, vydanú vydavateľom Daylight Community Arts Foundation v roku 2012, ktorá je súborom 60 esejí vybraných fotografov o momentoch, ktoré neboli nikdy odfotografované.

9 interview pre CBS Mornings, Photographer Sally Mann shares life behind iconic images. Máj 2015. https://www.youtube.com/watch?v=-sfPBfqE9sCs.

10 Mann, Sally. Hold Still. A Memoir with Photographs. Little, Brown and Company. 2015, s 12. ISBN 978-0-316-24776-4.

11 Fukase, Masahisa. FAMILY. MACK. 2019. ISBN 978-1-912339-57-0.

Mnoho z autorov uvádza „fotografie“, ktoré sa fotografiami nikdy nestali práve z rodinného prostredia.

Sám takú fotografiu v sebe nosím. Asi jedinú, ktorá ma neskutočne trápi, že som ju neurobil. Bola teplá júnová nedeľa roku 2020. Podarilo sa mi vycestovať za rodičmi po viac ako 3 mesačnom odlúčení spôsobenom pandémiou. V našom rodinnom dome žijú dve rodiny, moji rodičia a rodičia zo strany môjho otca, moji starý rodičia. Zdravotný stav môjho starého otca sa rapídne zhoršoval a jeho demencia bola skoro každý deň citeľnejšia. V ten deň, tesne pred mojím odchodom, sedeli aj zo starou mamou v záhrade nášho domu. Obidvaja mali na sebe biele tričká s čiernymi pásmi. Prvý krát som ich videl oblečených rovnako (a uvedomil som si to až sediac v aute a prehrávajúc si v hlave film z toho dňa). Nasledovný deň v pondelok moji rodičia viezli starého otca do domu špeciálnej starostlivosti. Bol to teda posledný deň, kedy môj starký sedel doma v záhrade domu, ktorý postavil vlastnými rukami. Zo sanatória sa už domov nevrátil. Bolo samozrejmé a smutno-logické, že to tak bude, ale v tom momente som si to vôbec neuvedomoval/nepripúšťal. Niekoľko krát počas toho popoludnia ma napadlo, že ich musím odfotografovať. Nemal som ale silu, nebol som schopný prerušiť ten moment a postaviť ich do rohu záhrady so živým plotom a starou marhuľou v rohu. Obidva v čierno-bielych tričkách. Keď som odchádzal do záhrady k už naštartovanému autu, otočili som sa a zakýval som starkému. Odkýval späť. Usmial sa. Akoby na moment precitol späť do reálneho sveta, dokonca si myslím, že na mňa žmurkol. Musel som sa rýchlo otočiť už so slzami v očiach a odkráčať rýchlym krokom do auta.

Načasovanie v rodinnom dokumente

Ďalším parametrom podľa môjho názoru ovplyvňujúcim interakciu a akceptáciu rodinného dokumentu je čas začiatku práce nad projektom a jeho vzdialenosť od momentu smrti. Sultan dokumentoval svojich rodičov v ich dôchodcovskom veku, priznávajúc vasektómiu matky ako aj operáciu prostaty otca, ale téma smrti nie je v projekte evidentná ani úmyselná, nie je to lúčenie sa s rodičmi ako napríklad v práci Borowick, kde od začiatku knihy je choroba prítomná a pripravuje nás na jej príchod. Jej projekt bol rozlúčkou, vytváraním spomienok. Sultanov projekt je hľadaním samého seba a vytváranie vzťahu s rodičmi. Dickeman, vzhľadom na dĺžku trvania projektu prichádzala k smrti veľmi pozvoľne a ako som uvádzal vyššie, smrť na rozdiel od Borowick nie je priamo prítomná na fotografiách.
Ako dĺžka trvania projektu vplýva na akceptáciu rodiny? Ako konkrétne štádium a zdravotný vzťah rodiny vplýva na náročnosť a psychiku fotografa a fotografovaných?
Predstavujem si, že začínať projekt o svojich rodičoch až v štádiu ich choroby, odchádzania, je psychicky náročnejšie.

Rodina a dom

Téma rodinnej fotografie je previazaná s témou domu. Či už to je miesto ponímané v kontexte fyzickom, alebo abstraktnom. Priestor rodiny je neoddeliteľnou súčasťou projektov, ktoré vo svojej práci spracovávam. Či už sú to detaily interiéru po smrti rodičov Borowick, alebo kreslo matky Grahama, tak fotografie interiéru sú veľmi prítomné aj v projektoch mojich kolegov študentov. Zátišia domu starého otca po jeho smrti od Vojtěcha Hurycha alebo strohý, precízne rámovaný interiér otca Jakuba Miřijovského. V našej východo-európskej kultúre je však pojem dom podľa môjho názoru spájaný skôr s miestom fyzickým, ktorý akumuluje spomienky prostredníctvom predmetov, ktoré sa v ňom nachádzajú. Práve predmety sú častokrát držiteľom spomienok. Určité záchytné miesta v našej pamäti pri pohľade na ktoré sa vynárajú obrazy a spomienky s predmetmi spojenými priamo alebo nepriamo. Predmety sú taktiež previazané s emóciami. Možno práve tie reprezentujú stopu v našich spomienkach, ktorá je katalyzátorom ďalších obrazov, pozitívnych a negatívnych.

V našej kultúre je pojem dom spájaný v fyzickým vyobrazením konkrétneho miesta. Zriedkavo je to stav mysle človeka. Sú však iné kultúry, v ktorých sa do popredia dostáva viac inštitucionálne, abstraktné vyobrazenie domu.

„Keď si prestavím dom, myslím o voľnosti. Bezpečnom mieste, hrách a zábave“. [12]

Fotografia rodiny a trauma, tragédia a strata

Prenos emócie na publikum. Trpiaci, umierajúci rodinný príslušník predstavuje veľmi silnú negatívnu emóciu = psychickú traumu. „Pôvodný význam gréckeho slova „trauma“ je rana. Pojem psychická trauma označuje zranenie psychiky, ktoré býva dôsledkom významne zaťažujúcej skúsenosti. Samotná udalosť nie je traumou, stáva sa ňou až jej dopad na človeka, ktorý ju prežil. Vo všeobecnosti udalosť pôsobí traumatizujúco, ak vážne ohrozuje zdravie alebo život človeka, či iných ľudí, ak je nečakaná, nekontrolovateľná a sprevádzaná prežívaním veľkého strachu a bezmocnosti.“[13]

Trauma prvej fáze pôsobí na samotného fotografa a následne sprostredkovane na publikum, ktoré prichádza do kontaktu s prácou fotografa. Myslím si taktiež, že trauma spojená s rodinou a blízkymi osobami je veľmi špecifická z dôvodu, že publikum sa vie vcítiť do pocitov na základe svojich vlastných skúseností. Vieme si ju personifikovať výraznejšie ako napríklad pocity spôsobené pozeraním na fotografie z konfliktných zón (ktoré až do momentu vojny na Ukraine v roku 2022 nebola v našom regióne prítomná a teda emócie z iných vojen, tých vzdialených je výrazne filtrovaná práve vzdialenosťou a schopnosťou ich precítiť).

Ďalším faktom je miera intimity pri prezeraní fotografií, ktoré vyvodzujú silné emócie smútku, alebo až šoku. Aký je rozdiel medzi prezeraním knihy oproti kontaktu s fotografiou napríklad vo verejnej galérii?

Na obidve otázky reaguje vo svojej štúdii Family Photography and the Documentation of Trauma in Contemporary Art Matthew Ryan Smith.

„Práca Billinghama a Beliveaua umožňuje sa vcítiť publiku do toho, ako umenie spojené s traumou ovplyvňuje spoločnosť. Slovo „ovplyvňovať“ je odvodené od latinského „affectus“ alebo „adfectus“, čo v preklade do slovenčiny znamená vášeň, alebo emócie. Akokoľvek, Jill Bennett opisuje ovplyvňovanie ako stelesnenie pocitu, „process pozerania sa na pocity, kde cítenie je predstavené prostredníctvom stretnutia sa s umeleckým dielom“. Pozeranie sa na fotografie, ktoré zobrazujú tragédiu a smrť v rodine považujem za spôsob, ako trauma ovplyvňuje ako fotografa tak aj publikum. Pre fotografa, fotografovanie rodinnej traumy je spojené s prežívaním utrpenia a straty ako člena tej rodiny. Ako si fotograf radí s dualitou tejto situácie, jeho rolou člena rodiny a taktiež bytím fotografom, ktorý si musí zachovať kreatívnosť, kritiku a etickú zodpovednosť? Ako takáto fotografia vplýva na publikum? Je tento vplyv iný ak si pozeráme fotografický album alebo sme vo verejnom priestranstve, galérii? Je tá reakcia iná? Pre Sontag, „v určitom momente, váha a serióznosť obrazov traumy a utrpenia prežije lepšie v knižke, pretože jeden si ju môže prezerať v súkromí, listovať cez fotografie, bez rozprávania.“[14]

Pohlavie, vek, fáza životného cyklu a rodinná príslušnosť fotogra a objektu sú parametre, ktoré som používal pri hľadaní kategorizačného kľúča indikovaných projektov uvedených vyššie ako príklad rôznorodosti a charakteru prístupov k rodinnej fotografii.

Je skutočnosť, že fotograf a objekt sú rodinne zviazaný poľahčujúcou alebo priťažujúcou okolnosťou? Myslím, že neexistuje univerzálna odpoveď vzhľadom na komplexitu rodinného prostredia. Pre mňa však je tento druh fotografie náročnejší ako iné žánre kvôli miere emotívnej angažovanosti v kombinácií s históriou vzťahov medzi zúčastnenými stranami.

12 Green, Naima. V rozhovore pre British Journal of Photograpy. rok 2022, číslo 7906. s 63.

13 ANIMA, poradenské centrum. 2017. http://www.centrumanima.sk/co-je-to-psychicka-trauma/

14 Ryan Smith, Matthew. Family Photography and the Documentation of Trauma in Contemporary Art. (online) 2014, s 2. ISSN 2393 – 1221.

Iwona Germanek

Rok narodenia: 1969
Miesto bydliska: Bojszowy, Poľsko
Zamestnanie: učiteľka, Kultúrny dom Łazienki Górne, Ekonomická univerzita Katovice
Názov projektu: Brož

Anotácia

Každý z nás nosí v sobě nějaký příběh. Nejen svůj. Nese stopy událostí, které prožili jeho předkové. Osud dědečka, babičky, rodičů. Kombinace náhodných a nenáhodných událostí. Důsledky toho zůstávají s námi a svazují naši současnost s minulostí jako brož. Jaký tvar mají tyto klenoty našeho života a zůstanou s námi navždy na stejném místě a ve stejné podobě? Jak vypadá tento rodinný šperk? Můj dědeček se seznámil s babičkou ve škole. Oba byli učitelé. Vzali se velmi rychle. Přišla na svět Małgorzata - moje máma, ale babička zemřela. Dědeček nezvládal starat se o svou maličkou dcerku. Proto se oženil znovu. Tentokrát z rozumu. Po několika letech i on navždy odešel a nechal svou druhou ženu se dvěma malými dětmi. Když se dnes podívám na svou matku, již osmdesátiletou ženu, vidím, jak se celý život potýká s následky těchto událostí. Stopy této rodinné historie se otiskly i v mém životě. Jsou jako rodinná brož předávána z pokolení na pokolení.

Kľúčové slová

rodina, rodinná história, starý rodičia, minulosť, súčasnosť, vplyv histórie v rodine na život autora

Rozhovor

(AS) Ako si prišla na nápad fotografovať tému rodiny?
(IG) Pred štyrmi rokmi som našla starý rodinný album v skrini mojej mamy. Patril mojej starej mame. Nikdy som ju nepoznala, umrela necelý rok po narodení mojej mamy. Údajne mala ťažký pôrod, v čase vojny, neboli lekári... Ale mama ako jedna z dvojičiek prežila. Uvažovala som, prečo sme tak ľahko na starú mamu zabudli. Nikdy sa o nej v rodine nehovorilo, nespomínalo... Chcela som nájsť spôsob, ako ju celej rodine pripomenúť aspoň na chvíľu. Uvedomila som si, že mama je jediným spojením s ňou. Iba ona a nájdený album s fotografiami sú svedkami života mojej starej mamy. To bol začiatok, ako vznikol prvý cyklus s témou rodina s názvom „Dla Peli“. Neskôr vznikol ešte „Zielnik“, „Adopcja“, „Niebieski chlorofil“ a „Broszka“. Aktuálne pracujem na ďalšom projekte dotýkajúci sa depresii mojej dcéry, pretože som presvedčená, že tieto témy sú stále v spoločnosti tabu a nehovorí sa o nich dostatočne hlasno. Pokiaľ sa jedná o projekt „Broszka“, celý život som sa vyrovnávala s minulosťou a pýtala sa same seba, „čo by bolo keby...“. Metafory z ktorých sa „Broszka“ skladá sú toho obrazom.

(AS) Ako dlho ti trvalo, kým si od nápadu pristúpila k realizácii? (Po akom čase si urobila prvú fotografiu?)
(IG) „Dla Peli“ je projekt, ktorý sa zrodil pod vplyvom silných emócií a vznikol takmer okamžite. Štandardne tak nepracujem a žiadny z cyklov nevznikol s takou ľahkosťou a v tak krátkom čase.

(AS) Ako si rodine oznámila, že ich ideš fotografovať a ako reagovali?
(IG) Reakcie na moju prácu v rámci rodiny bývajú rôzne. Časť rodiny je ticho a nekomentuje projekty, napriek tomu, že ich pozná. Moja mama trpí na demenciu a preto sú jej reakcie rôzne. Raz je emotívna a inokedy zase sa až strháva a je nahnevaná, že som zničila jej fotografie (pretože nerozumie procesu tvorby kolážÍ). Ale napríklad keď sa moja dcéra dozvedela, že chcem urobiť projekt o jej depresii, tak sa veľmi potešila. Ona najlepšie vie, ako veľa ľudí stále nerozumie ten problém v spoločnosti.

(AS) Myslíš, že skutočnosť, že pracuješ na fotografických témach spojených s rodinou ovplyvnili akýmkoľvek spôsobom tvoj vzťah s ňou?
(IG) Nie.

(AS) Bol pre teba nejaký konkrétny fotograf inšpiráciou pri rozhodovaní o vizuálnej forme projektu?
(IG) Vedome som nečerpala zo žiadnej konkrétnej inšpirácii, ale mám pocit, že ako fotograf a študent fotografie som videla také množstvo rôznych prác iných fotografov, že podvedome som určite čerpala z ich bohatstva.

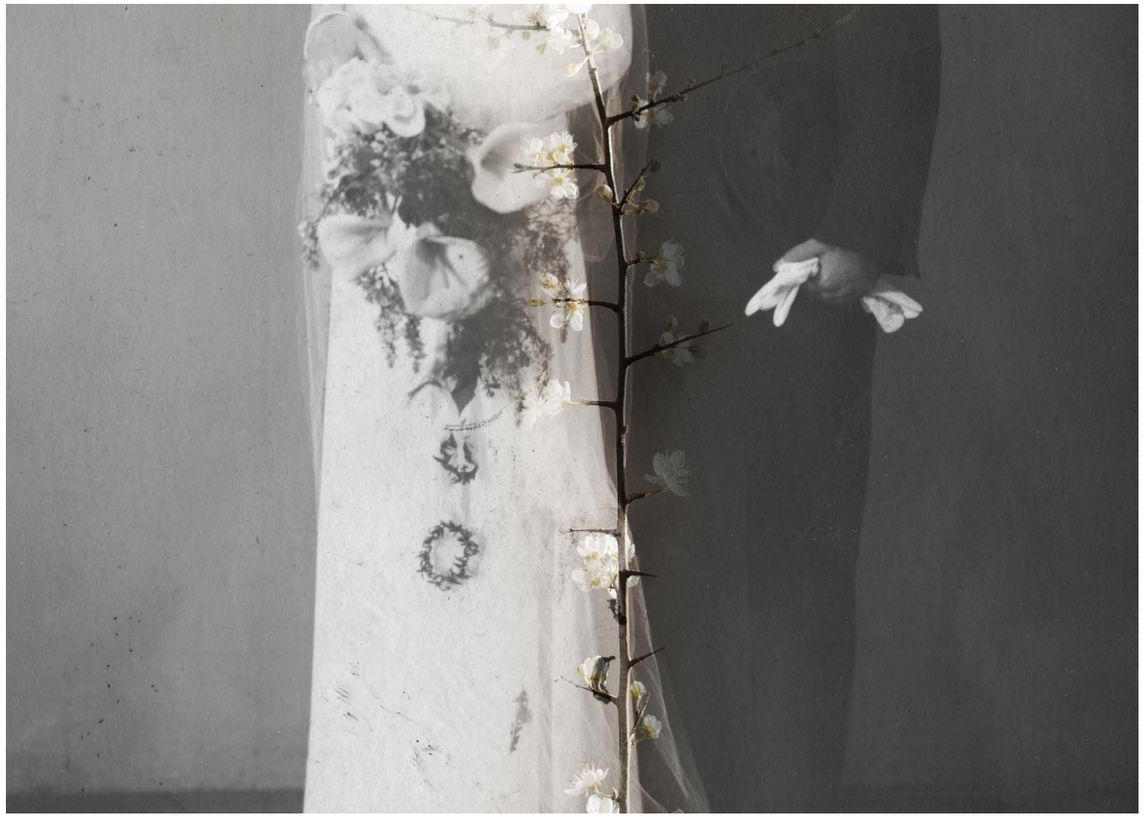

(AS) Plánuješ v práci na projekte ďalej pokračovať alebo ho považuješ za ukončený?
(IG) Myslím, že „Zielnik“, „Broszka“ a „Dla Peli“ sú ukončené. Na projekte „Adopcja“ neustále pracujem, pretože jeho základom sú staré albumy, ktoré nachádzam na trhoch a antikvariátoch a podobných miestach. A je ťažké si nevšimnúť keď vidím tie nechcené rodinné príbehy. Myslím si, že aj „Niebieski chlorofil“, ktorý je súborom cyanotipových fotografií sa ešte rozrastie.

(AS) Čo bolo pre teba pri realizácii projektu najťažšie (technicky a psychologicky)?
(IG) Keď som začínala pracovať nad cyklami „Dla Peli“ a neskôr „Zielnik“, bol to proces spojený zo silnými emóciami. Smútok, žiaľ, opakované otázky „čo by bolo keby...“. Zo strany technickej, najväčším problémom bol pre mňa čas. Väčšina mojich prác je zviazaných s manuálnym procesom, kedy musím fotografie vytlačiť a následne na nich pracovať, tak fotografia je iba pretextom do ďalších etáp mojej práce.

(AS) Aká bola reakcia rodiny na fotografie keď videli projekt vo finálnej podobe?
(IG) Od začiatku ma najviac podporovali moje deti. Často s nimi konzultuje svoje práce, pýtam sa ich na názor. A keďže projekt vyhral hlavnú cenu v súťaži CSW, cítila som, že je rodina na mňa hrdá.

(AS) Je niečo, čo by si na svojej práci s odstupom času zmenila?
(IG) Nie, nič by som nemenila (aspoň dnes to tak vidím).

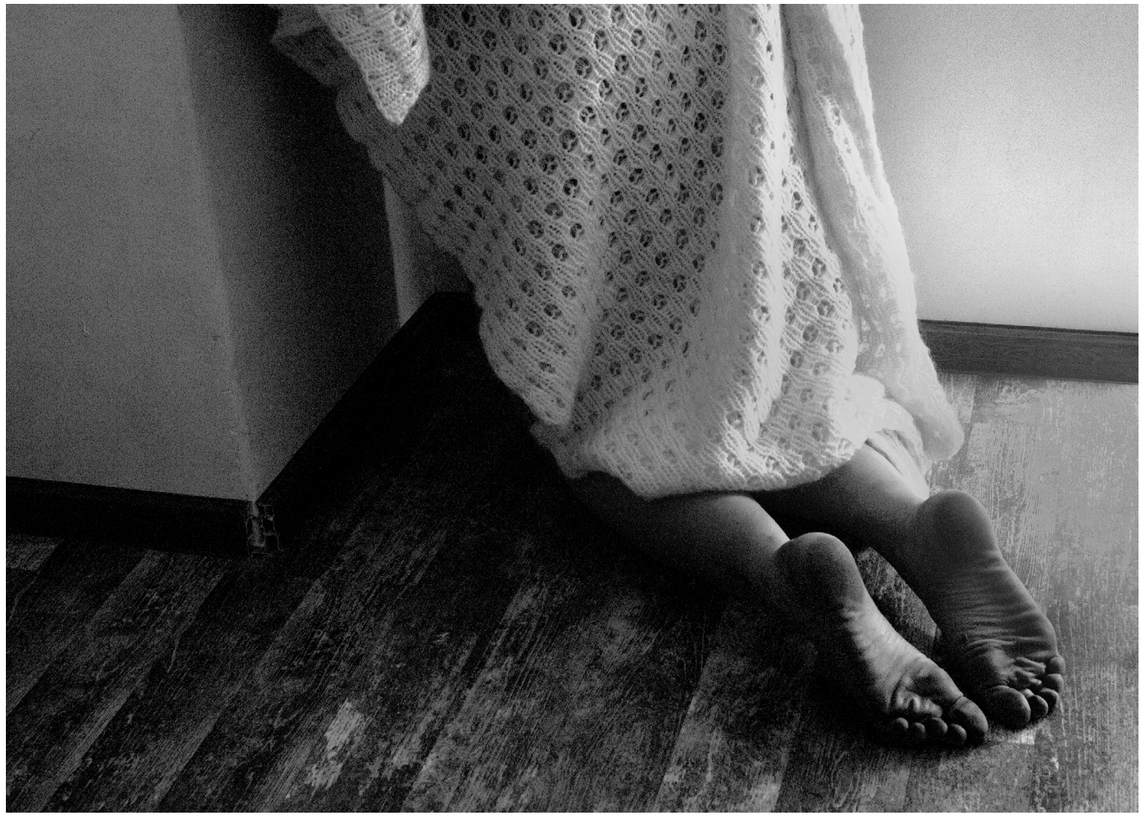

Vojtěch Hurych

Rok narodenia: 1984
Miesto bydliska: Hradec Králové
Zamestnanie: Fotograf

Názov projektu: Lupénka

Anotácia

Stud za šupinatá bělerudá kola po celém těle, zvědavé pohledy ostatních, opakované hospitalizace a pach dehtové masti... Lupénka je nejčastějším kožním onemocněním, kterým trpí více než čtvrt milionu Čechů. Objevuje se okolo dvacátého nebo padesátého roku života. U dětí propuká jen v necelém jednom procentu. Moje žena trpí lupénkou od šesti let a přestože je momentálně jednou z nejlépe léčitelných chorob, do rukou lékařů se kvůli traumatu z dětství bojí znova svěřit.

Kľúčové slová

choroba, trauma, hanba, manželka, intimita

Rozhovor

(AS) Ako si prišiel na nápad fotografovať tému tvojej manželky?

(VH) Koncept těch fotografií pochází z časů před 6-7 lety, kdy jsem nafotil glamour mý ženy. Měl jsem na zakázku nafotit portrét nahý holky a přišlo mi přirozené, aby se necítila upozaděná, tak jsem nejdřív nafotil jí a pak jsem nafotil ty akty, přičemž jsem zjistil, že to není pro mě, že tam nedokážu vypnout tu erotiku, protože pro mě to erotický bylo, protože mně to logicky vzrušovalo a přišlo mi to nepřístojný. Fotky mojí ženy Barunky se mi ale líbily a já je zveřejnil, což se jí nelíbilo a argumentovala i logicky: Co když se budu ucházet o práci a moje intimní fotografie budou dostupný na internetu?

Moje žena má nemoc lupénku od malička. Před dvěma lety jsme se nastěhovali do nového bytu a její stav lupénky nikdy nebyl tak těžký, jak právě v tom období. Kdybych ti ukázal fotky... ona vypadala jako kdyby měla na 80% těla popáleniny. Ve škole jsme nabádání na focení projektů a já to začal fotit, ale přišlo mi to strašně těžký vůči ní, takže jsem s tím velmi rychle skončil. V tom období se Barunka musela dvakrát denně koupat ve slaný vodě, aby si to odmočila, aby jí to nekrvácelo a v nějakým momentě mi došlo, že lupénka je s námi už dva roky a já jsem hledal téma na klauzuru, tak mě napadlo , že to by mohlo být to téma. Na domácí tiskárně jsem udělal printy fotografií, abych to dal na stěnu a koukal na to. Po chvilce mi to přišlo strašně hloupý tak jsem to zmačkal a zahodil na kraj stolu. Za pár dní jsem to narovnal a přišlo mi to strašně zajímavý, porovnat ty fotografie s těma před lety, kdy byla velmi mladá, měla ideální tělo a lupénku měla jen ve vlasech, takže to nebylo vůbec vidět. Já jsem nikdy neměl žádný problém s tou lupénkou. Ale najednou měla tu lupénku téměř všude. Když ses podíval na její pyžamo, tak ho měla od krve. Začal jsem přemýšlet, jak funguje dnešní svět, že pokazujeme jenom na to hezké. Měl jsem ty krásný fotky v krajkovým prádle a napadlo mě to zkombinovat s těmi fotkami aktuálními.

Jak jsem koukal na ty zmačkané fotografie, tak mně napadlo, že vypadají jako pokožka. Při psaní anotace do projektu jsem googloval, co to vlastně ta lupénka je, a vyšlo mi, že to je nejběžnější kožní nemoc a je nejsnáze léčitelná. Ale bohužel ve smyslu, že jí musíš léčit kortikoidy, což Barunka nechce. Když jí povím slovo doktor, tak si představí jak ji od 6 let namáčeli do dehtu. Barunka to řeší úplnou oklikou, všema možnýma alternativníma způsobama léčení. Já ji ve všem podporuju, ale už to trvá dva roky a uvědomil jsem si, že mi už v domácnosti nejsme tři (já, moje žena a dcera), ale 4 (já, moje žena, dcera a lupénka). Barunka se ráno probudí, podívá se do zrcadla, zhodnotí či to je lepší nebo horší a od toho se odvíjí její celý den. Psycholožce se svěřila, že jak to není dobrý s lupénkou, tak jí to zabírá až 90% mentální kapacity.

Celý ten soubor je pro mně strašně autoterapický/fototerapeutický.

Je zajímavý, jaký to má vliv na naši dceru, například tím, že Barunka má striktní dietu a nemůže čokoládu, tak když Jozince, naši dceři povíme, že nesmíš čokoládu, tak ona to pochopí, neboť nechce aby mněla problémy jako maminka. Mě je opravdu vážně jedno, co si kdo o tom souboru myslí. Mě ty fotografie a proces strašně pomohly a to je nejdůležitější.

(AS) Ako dlho ti trvalo, kým si od nápadu pristúpil k realizácii? (Po akom čase si urobil prvú fotografiu?)
(VH) Já jsem ji fotil i když spala, když její obličej byl fakt příšernej.

(AS) Myslíš, že skutočnosť, že cielená interakcia s tvojou ženou vo forme fotografie ovplyvnila akýmkoľvek spôsobom tvoj vzťah s ňou?
(VH) Vliv té nemoci na náš vztah je obrovský. Počínaje našimi náladami až po intimitu, která je ve vztahu důležitá, ale u nás vzhledem k lupénce to i měsíce prostě nešlo a ty nemůžeš být naštvanej, ale pochopitelně to mnělo dopad na naší energii.

Focením toho projektu jsem strašně riskoval komfort toho člověka, kterýho miluju.. Kdybys viděl nezmačkaný fotky, tak bys viděl, jak jsou plné bolesti. V té vodě se vznášely kousky kůže. A tím, jak jsem ty fotky zkombinoval, ty erotické a aktuální, tak to začalo dávat smysl a ona s tím souhlasila.

Faktem ale je, že tím, že fotky jsou autoterapický, tak si všecko ospravedlníš. Bez ohledu na to, či jsou dobrý nebo ne, nebo jsou kontroverzní. Toto bylo po prvý, kdy jsem dělal fotku pro sebe víc než pro ostatní. Vždy máš potřebu fotografie dát do světa, tady to bylo obráceně.

Jeden vážný vliv na náš vztah je ten, že my jsme oba sexuálně náruživý a ta věc to najednou úplně vypla. Vzhledem k mojí osobní historii, já sem měl vztahy, kdy moje předchozí partnerky měly psychický nebo fyzický problémy s tím intimním vztahem, což mě nepopíratelně poznamenalo a vztah s Barunkou to úplně zalepil. A najednou se to znova objevilo. Jsem v pozici, kdy se musím vždy upozadit, protože to není o mě, o mý osobě, ale o ní. Já rozumím, že když máš fyzický problém, tak to poslední na co si vzpomeneš, je sex, na druhou stranu je potřeba ten vztah udržovat. Je to asi největší zkouška našeho partnerství a pro ní je to ryze dokumentární věc. Ona rozumí argumentu, že mně to pomohlo.

(AS) Aká bola jej reakcia a reakcia rodiny?
(VH) Toto téma je v rodině tabu. Nikdo o tom nemluví. Ona nerozumí, proč fotografii studuju, když jsem „hotový“ fotograf a živím nás tou prací. Také si myslím, že se toho trochu bojí. Když jsem se vrátil z prvních setkání a mluvil o tom, že tady platí zásada „Co se stane na Bečvě, to zůstane na Bečvě“ logicky jí to mohlo zneklidnit, že tady je to pro mě pokušení.

Každopádně, jak jí povím, že to dělám jako projekt do školy, tak ona v tom vidí nějaký kalkul. Bojím se, že si myslí, že je pro mě objekt, jak třeba něco nafotit, odevzdat, splněno, hotovo.

Totéž jak sem psal anotaci do klauzury, tak sem se ji zeptal, co si o tom myslí. A to bylo poprvé, co jsme to pojmenovali, že ta lupénka je tady s náma jako čtvrtý člen rodiny. Že ji nemůžeme distancovat ze života. Jak jsem se ji před 14 dni zeptal, jestli to můžu zveřejnit, tak se zeptala, proč bych to dělal. Já ji pověděl, že by mě zajímala reakce moji komunity. Jestli by to byla taková ta hloupá lítost, nebo by to byl reaktivní soucit, že ti lidi navrhnou pomoc, o které ani nevíš, že existuje. Je to možná moje volání o pomoc. Pro Barunku jsou tyto fotografie čistá bolest. Já sem ty fotografie neukazoval ani rodičům.

(AS) Bol pre teba nejaký konkrétny fotograf inšpiráciou pri rozhodovaní o vizuálnej forme projektu?
(VH) Kdybych nechodil na ITF, tak to nevyfotím. Protože jsem zakázkový fotograf a v naprostý většině fotografuju, když musím. Nějakej snapshoting doma je logickej, ale zrovna v tomhle má škola obrovský vliv na můj život.

(AS) Plánuješ v práci projektu ďalej pokračovať alebo ho považuješ za ukončený?
(VH) Než jsme se vzali, tak jsme se nechali vyfotit jako pár, takový ty pseudoromantický fotky, které má Barunka velmi ráda. Já jsem na svatbě tyhle fotky nechtěl, ale těsně před obřadem se v ní probudila princezna a ty fotky nakonec máme a sem za to strašně rád. Teď jsem začal cejtit, že by jsme se měli vyfotit jako rodina. Barunka to odkládá až na léto, ale taky kvůli nemoci, ale já si myslím, že ten projekt pro mě neskončí mýma fotkama, ale bude nás fotit náš kamarád, který nám fotil svatbu, který nás má rád, my máme rádi jeho a pro mě to bude ta tečka za něčím, co doufám, že už nikdy nebude tak intenzivní.

(AS) Viem, že si to už čiatočne popísal vyššie a v kontexte tvojho projektu je to asi aj hlúpa otázka, ale čo bolo pre teba pri realizácii projektu najťažšie?
(VH) Já se chci fotkama dotýkat lidí. A najednou fotíš někoho, koho miluješ nejvíc na světě, ale celý rok ho nemůžeš obejmout, protože ho to bolí. A vlastně tou fotkou jsem myslel, že se jí můžu dotknout.

Vojtěch Hurych

Názov projektu: Děda

Anotácia

Poslední dny děda odmítal jíst. Chtěl již odejít. Jeho poslední fotografii jsem pořídil na Štědrý den. V ruce drží perníček, který mu vnutila jeho tříletá pravnučka, naše dcera. Dva dny na to zemřel ve spánku. Soubor fotografií je mým hledáním dědy v tom, co tu zanechal.

Kľúčové slová

lúčenie, choroba, výčitky svedomia, láska, starý otec,

Rozhovor

Voľný rozhovor, ktorý začal jedinou otázkou a vysvetlil všetko.

(AS) Jak jsi přišel na téma fotografování vlastní rodiny?

(VH) Tento projekt vznikl úplně spontánně. Vyfotil jsem jednu skvělou fotku a najednou jsem cítil, že to musím dodělat. A bez ITF bych to neudělal. Je důležité povědět background k mé rodinné situaci. Já už nemám žádného žijícího prarodiče. Moje babička, máma táty, zemřela když mi bylo 7. Dědu, jejího muže, jsem vůbec nezažil. Moje druhá babička hodně těžko nesla, když zemřel děda, táta mé maminky. Viděl jsem degradaci člověka v přímém přenosu. Alkohol, teatrální výstupy... Ale Barunka, moje žena, mi do života přinesla svoje prarodiče. Jsem si hodně blízký s mým tchánem, je to můj kámoš a mám ho moc rád. Jeho táta bydlel od nás jednom 300 metrů.

Před Vánocemi roku 2021 populisticky otevřeli hospody. A moje tchýně, tchán i švagrová šli do hospody. A víš jak prostý je dostat covid přes půllitr piva umytý, vypláchnutý studenou vodou. No i tak to skončilo. Všichni chytli covid před Vánocemi. Byly jsme jediní, kdo mohl jít navštívit dědu (tátu mého tchána), který bydlel sám a v poslední době chřadnul. Já s ním neměl tak blízký vztah, on moc nemluvil a naše diskuze byli omezené na všeobecný témata, ale bylo přirozené, že jsme ho nechtěli nechat samého. Navštívili jsme ho na Štědrý den, uvařili jsme dýňovou polívku, protože měl špatný zuby a všeobecně nechce jíst. Děda byl v stavu, že svůj život vzdal. Už chtěl odejít. Ale moje dcera Jozinka ho vždy rozzářila a měli jsme vždy pocit, že je aspoň na chvíli šťastný. Celkově atmosféra v jeho baráčku byla smutná, to místo bylo zanedbané, on už chtěl umřít, neměl chuť se o to starat. Uspořádali jsme hostinu, skromnou, ale udělali jsme všechno, co v dané situaci bylo možné. Ale jak jsme nalili polívku, tak se po chvíli děda zdvihnul a odešel do své ložnice. Usedl do svého křesla (ve kterém jsem ho taky vyfotil) a těžce dýchal. Jozinku to trápilo a ptala se, proč děda nejí. Poprosili jsme jí, aby mu dala mandarinku a pak i perníček (který je též na té fotce). Byl to tak banální ale tak krásný moment, že jsem se rozhodl, že to musím vyfotit. Ne kvůli dědovi, ale Jozince, aby měla vzpomínku. Abych jí mohl ukázat, že „toto byl tvůj praděda“. Měl jsem sebou Fujifilm X100 s výklopným displejem. Slunce svítilo přes okno pokoje na zrcadlo, který měl děda v rohu pokoje. Bylo mi nepříjemný v té situaci vytáhnou aparát a vyfotit blízko obličeji dědy, ale zachránil mě výklopný displej, který mi umožnil zachovat intimitu té situace. Pak jsem odešel do vedlejšího pokoje, kde jsem si tu fotografii prohlídl a okamžitě jsem ji poslal Radkovi Kalhousovi, mému nejlepšímu kamarádovi a napsal jsem mu „hele, to je asi nejlepší portrét, jaký jsem kdy udělal“.

Co jsem do mé anotace klauzury nemohl napsat je, že děda měl dvě děti, mého tchána a tetu. Teta trpěla bipolární poruchou, několikrát se pokusila o sebevraždu a dokonala ji půl roku před tím, kdy jsem udělal fotku dědy – vyskočila z třináctého patra paneláku v Pardubicích. Bohužel, můj tchán to dědovi dlouho neřekl. Děda něco tušil, ale všichni mu říkali, že umřela přirozenou smrtí. Představ si tu situaci, že děda netušil, jestli mu zase něco nezamlčujeme. Bylo těžké mu vysvětlit, že jeho syn ho nemůže navštívit kvůli covidu. Myslím, že se obábal, že i jeho syn má bipolární chorobu a že taky spáchal sebevraždu a my mu to jenom neřekneme. Myslím, že to byl taky důvod jeho smutku, i že odmítal jíst. Krátce na to jsme odešli, bylo vidět, že chtěl být sám. Šli jsme domů a před tím, jak jsme zasedli k štědrovečerní večeři jsme volali tchánovi a řekli mu, že má jen 2 dny do konce izolace a že zítra musí jít za dědou, že se jeho stav horší.

Řekli jsme to dost naléhavě, že on tam doopravdy musí zajít, tak on tam taky na druhý den šel a jak uviděl stav svého táty, tak zavolal záchranku, aby ho odvezli. Doktoři se ho opakovaně ptali, či děda nemá covid, nacož odvětil, že nemá, že je sám v domě. Pravda ale je, že můj tchán předtím párkrát k dědovi zašel a nevěděl, že má covid. Samozřejmě dědovi udělali preventivní test a ukázalo se, že covid taky má. Děda umřel dvacátého šestýho – dva dny po tom, jak jsem udělal tu fotografii.

Já se tchána ptal, jestli nemá výčitky, že svého tátu nakazil a že děda umřel v nemocnici a ne doma. Děda opakovaně mluvil, že chce umřít doma. A my ho vytrhli z jeho prostředí, kde chtěl umřít a nechali ho umřít na covidovém oddělení.

Za tou fotkou je strašně moc atributů. Jedním je vztah dědy s naší dcerou. Další je vztah mého tchána se svým otcem, já nevím, jestli to tchán má zpracovaný, on je taky někdy mlčoch, jak byl děda. Setkáváme se v dědově domu, já tam mám teď dílnu a on se stará o psa po dědovi, který je taky na fotce.

Po čase jsem tu fotografii dal na Facebook s krátkým opisem, že děda zemřel na covid a na to mi volala má tchýně, že těm bratrancům (dětem jeho dcery, která spáchala sebevraždu) to nikdo nepověděl. Já tu fotografii smazal, ale byl jsem naštvaný, že se o dědu poslední dobou moc nestarali. Na druhý straně jsem si vyčítal, že sem taky vztah s dědou nerozvinul více.

Zbylé fotografie z cyklu jsou aranžovaný a snažil jsem se dopracovat podobný světlo, jak tomu bylo v ten Štědrý den. Portrét mého dědy má nedocenitelnou hodnotu pro mého tchána, ale k těm dalším fotkám klauzury mám zvláštní vztah. Já jsem vždy pohrdal fotkami zátiší protože tam není emoce člověka.

Ten cyklus je pro mně důležitý jako celek a nebylo pro mě důležitý, jakou známku z toho dostanu.

Nedávno mi Barunka při rozepři ve frustraci řekla, že já nejsem rodinný typ člověka, že nemám rodinu na prvním místě. Mně to extrémně naštvalo, protože poslední tři roky, jak máme hypotéku, se snažím i dělám vše pro to, abych tu rodinu zabezpečil. Když si mě vzal do tohoto projektu tvé bakalářské práce, tak jsem se nad tím zamýšlel a rodina je pro mě to nejcennější. Ve mně ty hodnoty jsou více než cokoliv jiného, akorát já jsem z rodiny, kde můj táta neumí projevovat emoce, to jsem ho naučil až já po dlouhých letech, třeba říct „mám tě rád“ (říkám mu to, když ho objímám, abych se mu nemusel dívat do očí). My projevujeme tu lásku strašně nešťastně. Materiálně zajistit rodinu je důležitý, ale to nestačí. Dneska je důležitý, aby jsme lásku ukazovali svou přítomností, to je ten nejzákladnější způsob vyjádření lásky. A já se to snažím právě teď hodně změnit. Být přítomný.

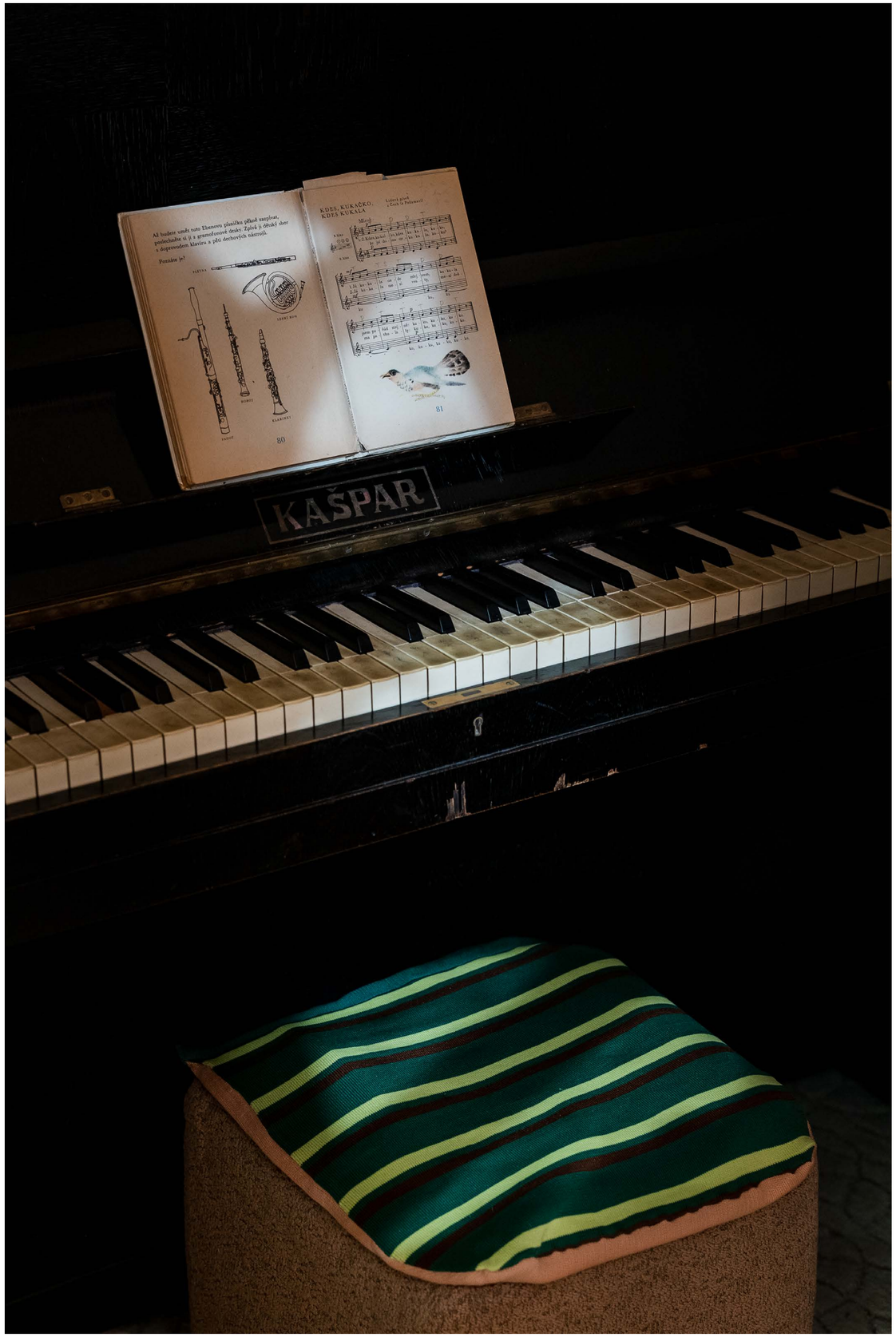
KAŠPAR
KDEŽ, KUKAČKO, KDEŽ KUKALA
80
81

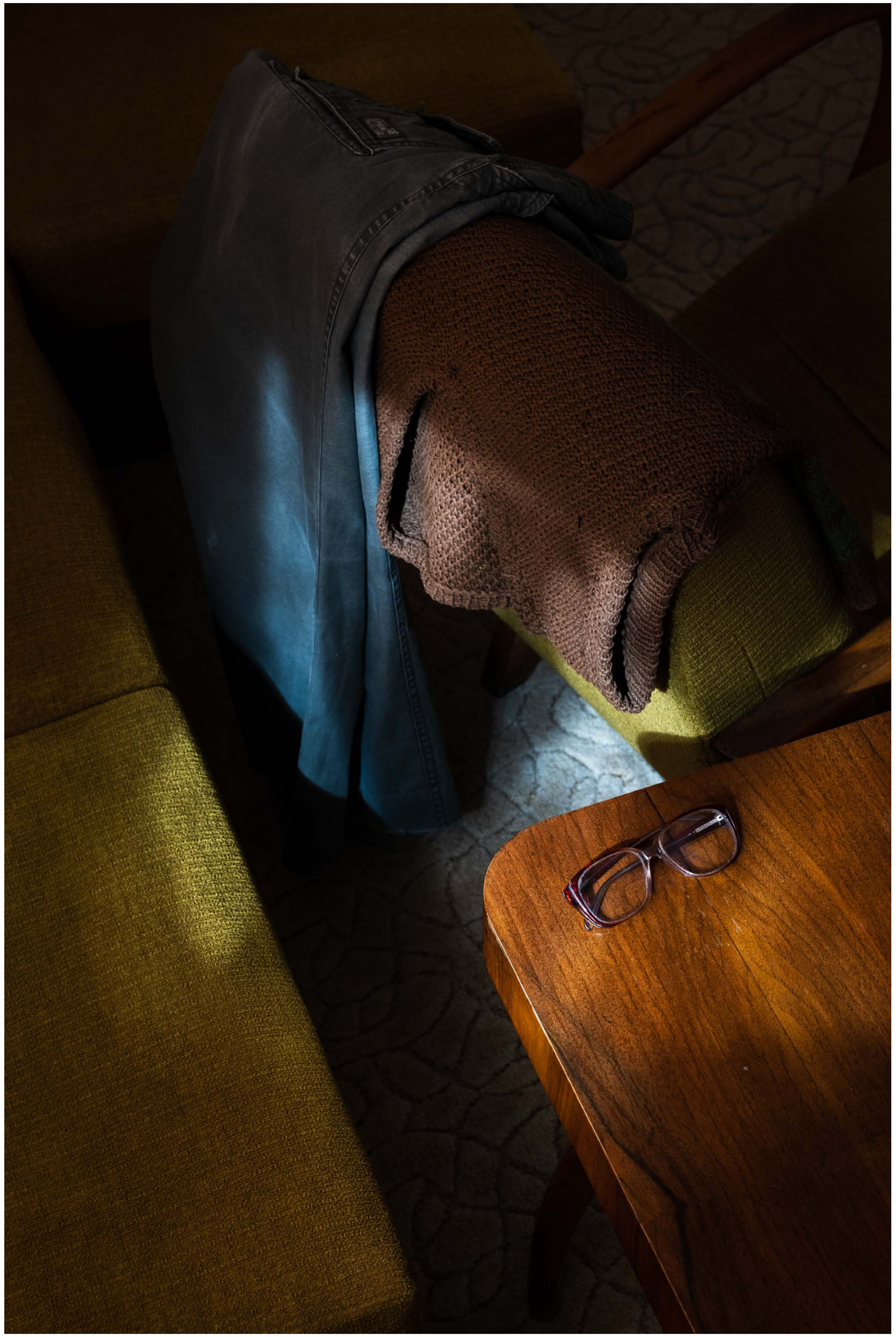

Tomáš Jiráček

Rok narodenia: 1990
Miesto bydliska: Praha
Zamestnanie: podnikateľ v oblasti audio-vizuálnej techniky

Názov projektu: Daydreaming

Anotácia

Daydreaming, denní snění, je soubor fotografií pojednávajících o stavu mysli, při kterém se jedinec odpoutá od vnější reality a za bdělého stavu se částečně ponoří do reality vnitřní. Často pak obyčejné věci kolem nás získávají nový význam a můžeme je vnímat v jiných souvislostech. Dospíváme a jsme nuceni racionalizovat své myšlení, bývá pro nás čím dál těžší se ponořit do tohoto stavu. Hlavní postavou souboru je můj bratr Jan, který se v tomto přelomovém období právě nachází. Janova představivost a fantazie mě nepřestávají udivovat a staly se pro mne inspirací.

Kľúčové slová

realita, význam vecí, dospievanie, brat, rodina, predstavivosť, fantázia

Rozhovor

(AS) Ako si prišiel na nápad fotografovať tému rodiny?
(TJ) Fotografování přišlo zcela samovolně. Během lockdownu a pandemie covidu-19 jsem strávil hodně času se svým bratrem Janem, kterého jsem začal fotografovat na školní zadání. Nicméně postupně z toho samo vyplynula nějaká dlouhodobější práce, jelikož se mi ve fotografiích objevovala i různá témata, která Jan řešil a fotografie posouvala. Zároveň jsme chodili na procházky po okolí a občas jsem vyfotil Jana i tam. Pro mě důležité fotografie vznikly právě i v ten moment nenarušený velkým fotoaparátem, pouze kompaktem.

(AS) Ako dlho ti trvalo, kým si od nápadu pristúpil k realizácii? (Po akom čase si urobil prvú fotografiu?)
(TJ) Celý soubor vznikal spíše intuitivně a koncept se často měnil ruku v ruce s focením a novými fotografiemi.

(AS) Ako si rodine oznámil, že ich ideš fotografovať?
(TJ) Nejdříve jsem Jana pouze poprosil, zda by nebyl modelem na portrét, a postupně jsem jej fotil více a více a nějak organicky to vše vyplynulo.

(AS) Aká bola reakcia rodiny?
(TJ) Jan s tím neměl problém. Občas na focení neměl náladu, ale vždy s ním byla dobrá domluva. Nedávno se však situace obrátila a Jan mi řekl, jestli neuděláme nějaké fotografie, že by se mu hodily na instagram.

(AS)Myslíš, že skutočnosť, že cielená interakcia s rodinou vo forme fotografie ovplyvnila akýmkoľvek spôsobom tvoj vzťah s ňou?
(TJ) Částečně ano. Když jsem Jana fotografoval, trávili jsme spolu ještě více času, ale také jsem nad spoustou věcí, které on ve svém věku prožíval, přemýšlel daleko více do hloubky. Také během ateliérového focení bylo spoustu času si s Janem povídat.

(AS) Bol pre teba nejaký konkrétny fotograf inšpiráciou pri rozhodovaní o vizuálnej forme projektu?
(TJ) Formu projektu zásadně ovlivnila MgA. Štěpánka Stein, která práci vedla a patří jí velké poděkování. Při fotografování samotném jsem nesledoval nějakého konkrétního autora.

(AS) Plánuješ v práci projektu ďalej pokračovať alebo ho považuješ za ukončený?
(TJ) V projektu pokračuji a je zajímavé, jak se mění prakticky pod rukama. Je otázka, s jakým úspěchem a jak se bude projekt vyvíjet do budoucna, ale je to pro mě velmi zajímavé téma.

(AS) Čo bolo pre teba pri realizácii projektu najťažšie? (technicky a psychologicky)
(TJ) Zapomenout na fotoaparát. Jak pro mě, tak pro Jana. Velmi těžká část procesu byla také oprostit se od věcí, které jsou čitelné jen pro mě, ale pro publikum by mohly být neuchopitelné. Ovšem Jan byl naprosto skvělý a jeho bohatý vnitřní svět (který i na fotografiích částečně zachycuji) byl pro tento projekt zásadní inspirací.

(AS) Aká bola reakcia rodiny na fotografie keď videli projekt vo finálnej podobe?
(TJ) Myslím si, že veskrze kladná. Práce byly vystaveny, Jan říkal, že se mu soubor líbí, a zbytek rodiny byl také spokojen. Líbi-

lo se jim, že fotografie korelovaly s Janovu osobností.

(AS) Je niečo, čo by si na svojej práci s odstupom času zmenil?
(TJ) Začal bych fotit podstatně dříve. Na druhou stranu to, že jsem začal později, mi umožnilo určitý odstup, který bych jinak mít nemusel.

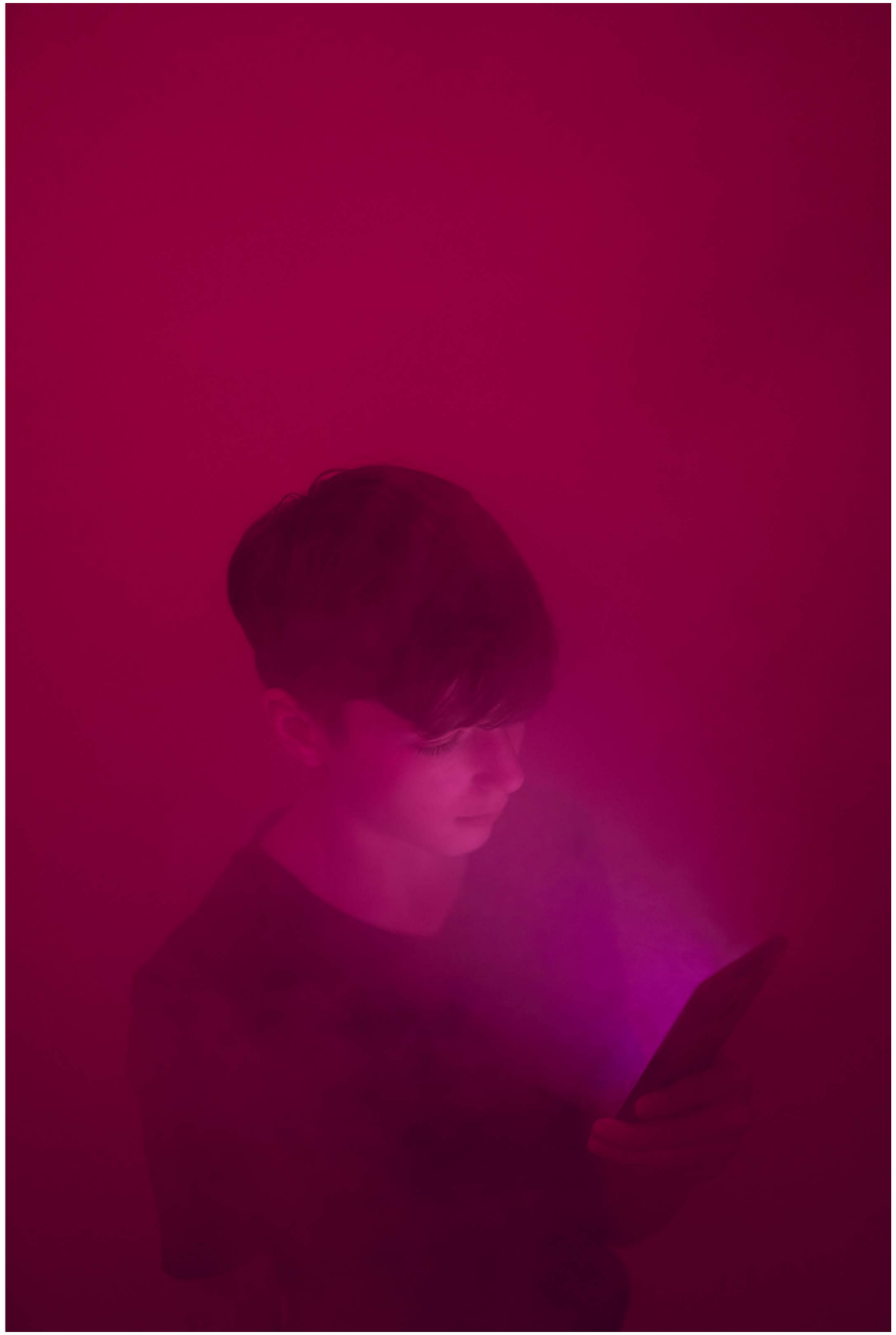

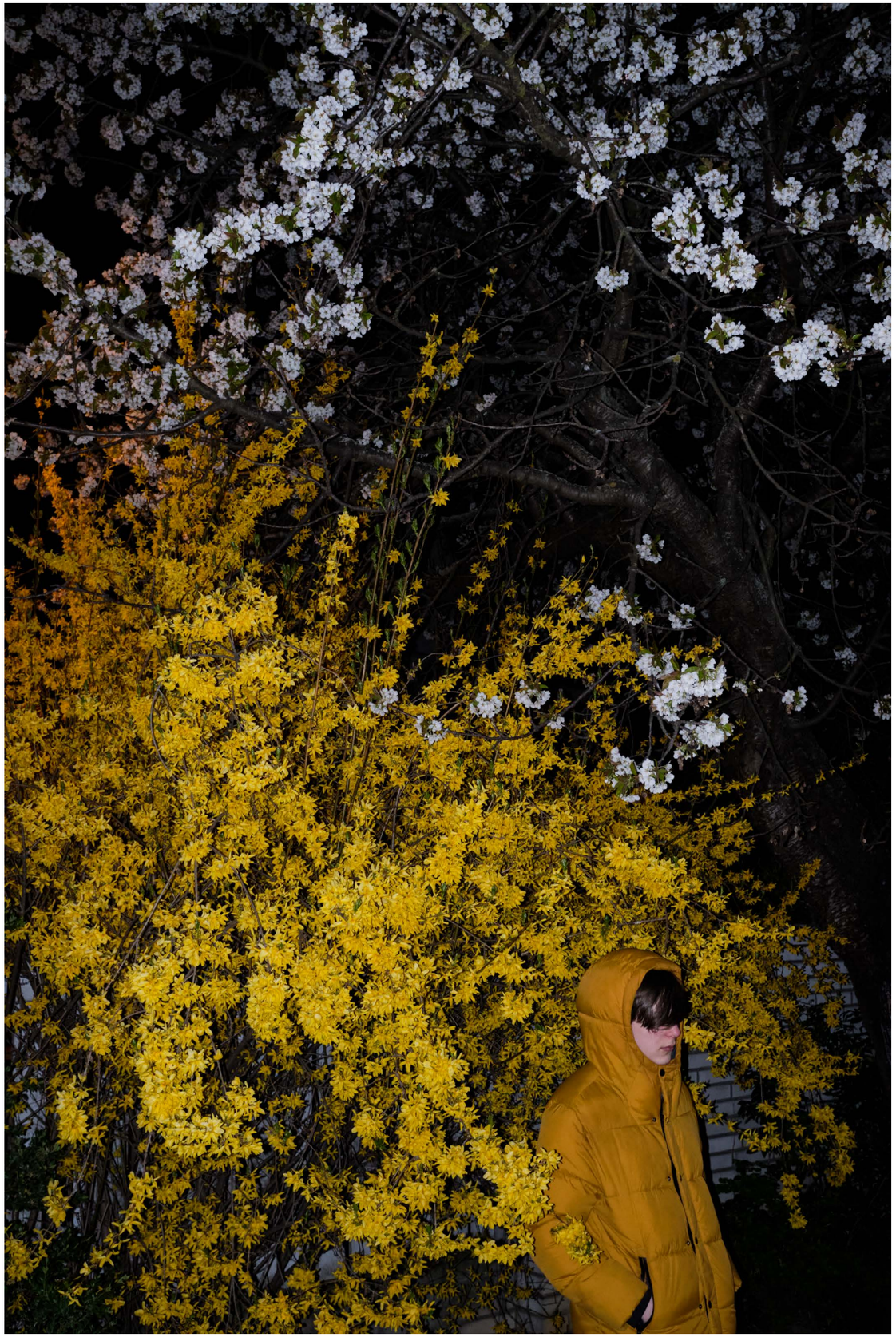

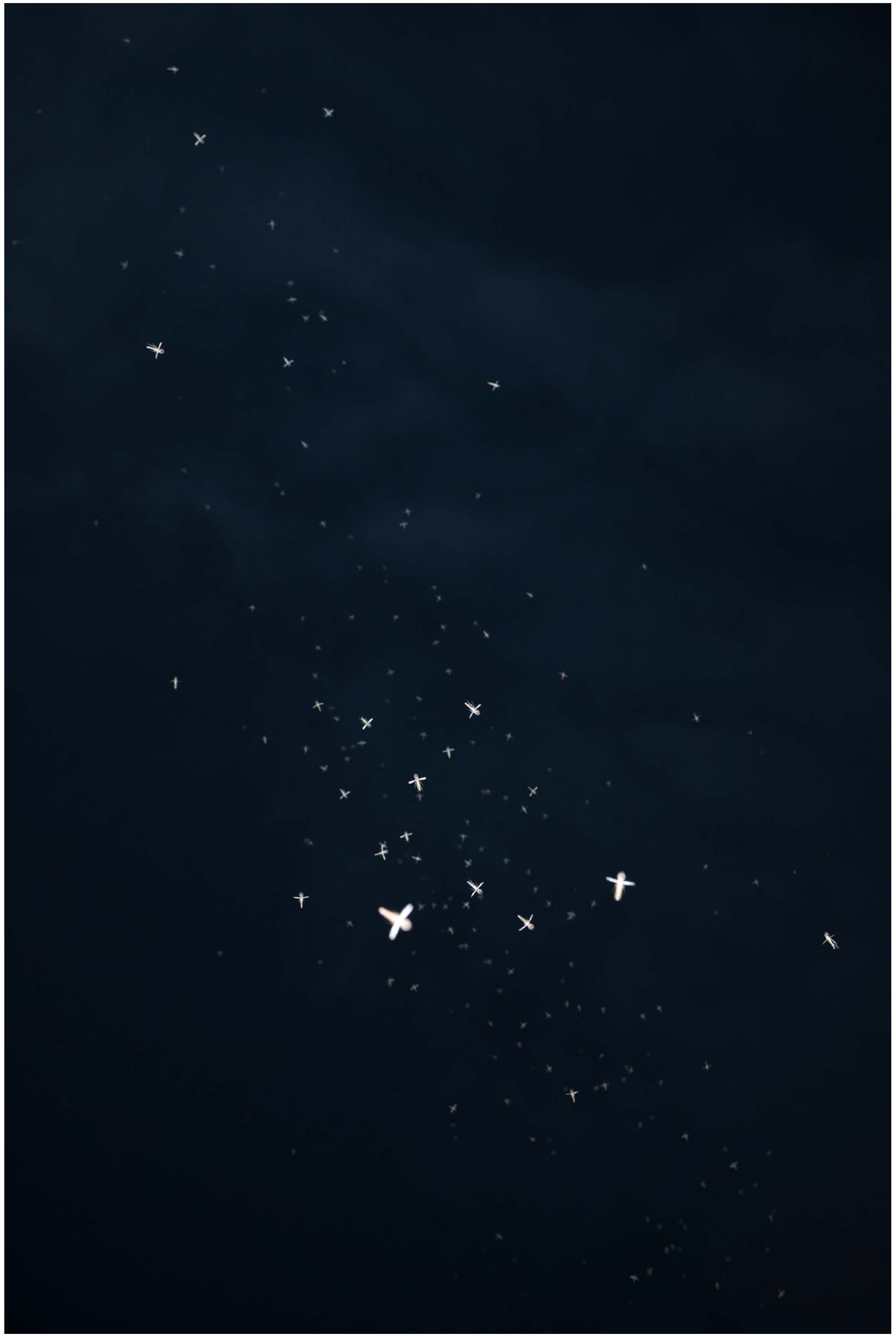

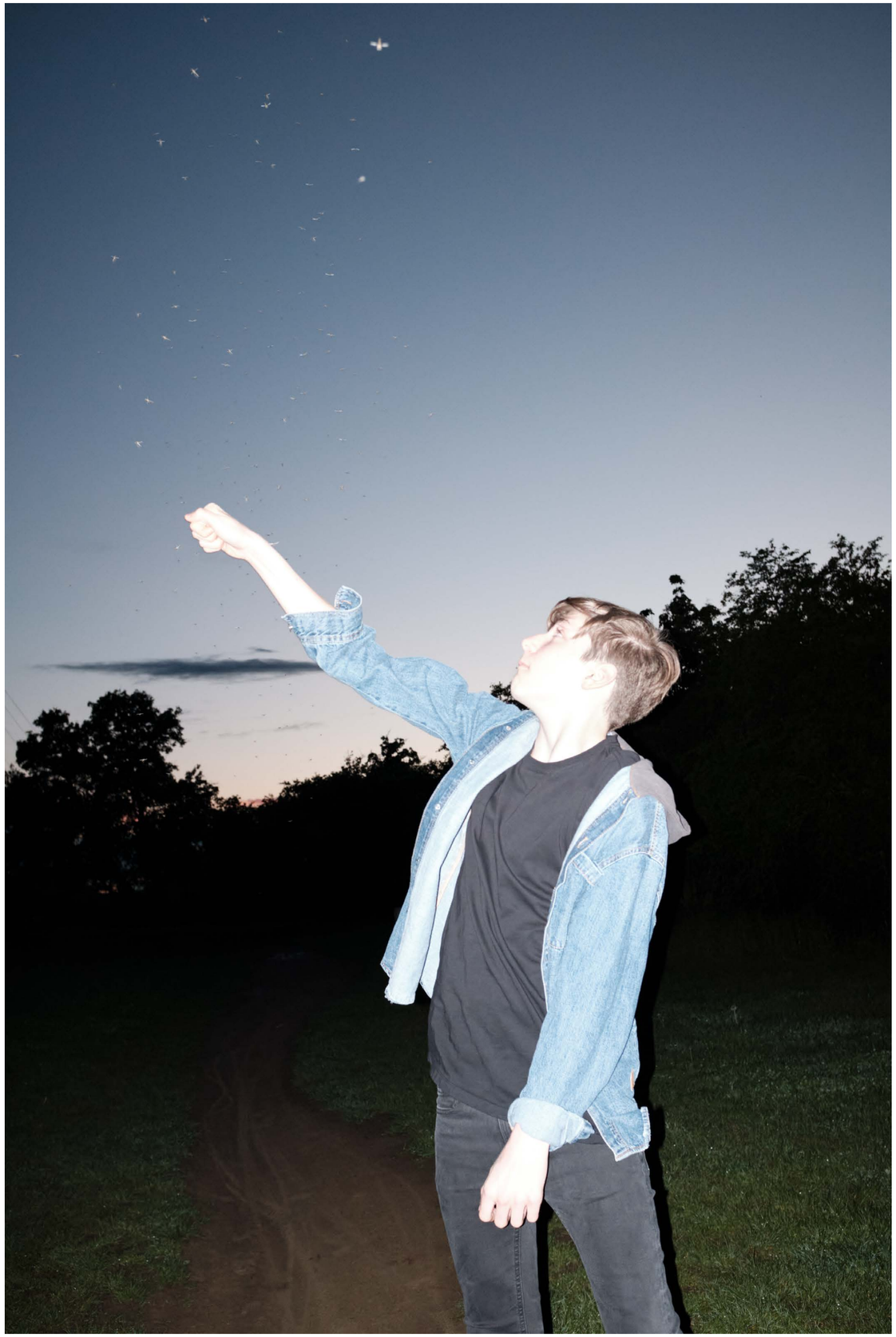

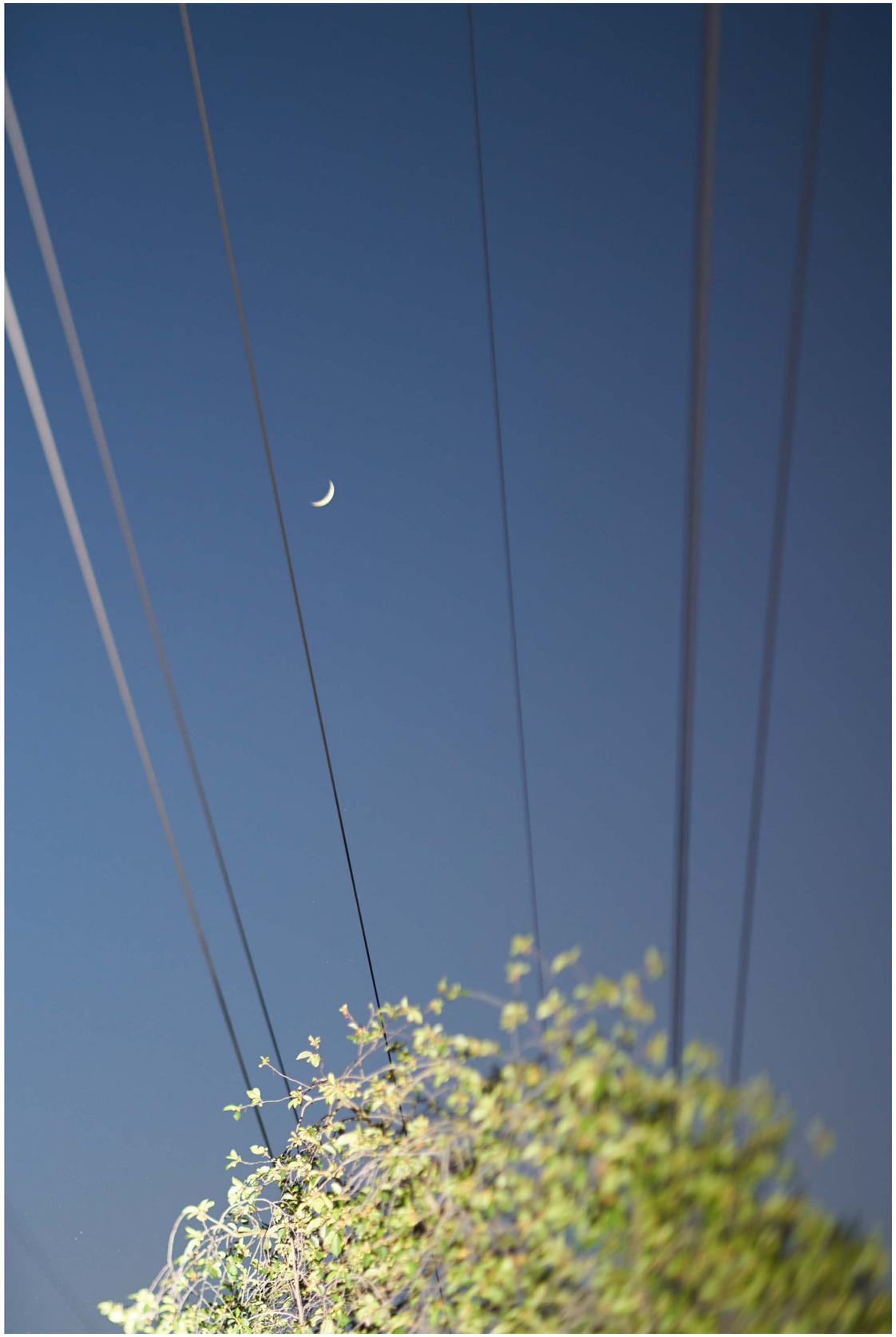

Tomasz Jan Kawecki

Rok narodenia: 1993
Miesto bydliska: Krakov, Poľsko
Zamestnanie: fotograf

Názov projektu: Doupě

Anotácia

Doupě , 2020/2021 Dům v Dolních Witowicích je domem mého dětství. Přebývají v něm moje oči a přízraky pečlivě posbírané během prvních let života. Dům stojí u lesa tak zeleného a panenského, že není možné nenarazit v něm na magické tvory. Když se do něj vracím, vracím se k dobrodružstvím a nikdy nevyřešeným záhadám. Stále hledám odpovědi. Průvodkyní tímto světem je moje babička. To ona mě zavedla do lesa, to ona pojmenovávala houby, kameny a kořeny. Některým přikládala antropomorfní rysy a brala je s sebou domů. Sesbíranými předměty zaplnila během let stavení až po okraj. Když už si něco přinesla, zůstalo to s ní navždy. Dům stárne společně s ní, všechno v něm podléhá přírodním cyklům. Když jsem byl dítě, spali jsme v podkroví. Zdi propouštěly vítr přinášející zvuky zvenčí. Měl jsem dojem, že spím v domečku na stromě uprostřed lesa. V pokoji rachotící horský vítr vyvolával chvění, ale nebál jsem se. Byli jsme v bezpečí, protože nás chránily magické amulety mé babičky. Dohlížely na nás obří kořeny připomínající zvířata, kytice rostlin a kamínky vyskládané na peci. Smiřovaly domácí prostor a temný les.

Kľúčové slová

spomienky, detstvo, les, sentiment, hľadanie odpovedí, stará mama, zbierky predmetov, pokdrovie, amulety

Rozhovor

(AS) Ako si prišiel na nápad fotografovať tému rodiny?
(TK) V roku 2017/2018 som vycestoval na Island. Po dvoch rokoch strávených v tom zimnom a šedom mieste my začal chýbať domov. Bolo mi smutno za priateľmi a Krakovom, do ktorého som myslel, že sa nebudem nikdy chcieť vrátiť. Ale hlavne mi bolo smutno za mojou starkou, ktorá ma vychovala. Vedel som, že nemladne a že čas, ktorý môžeme spolu stráviť sa skracuje. V čase, keď som sa vrátil späť do Poľska bol zároveň časom, keď som začal študovať na ITF. Približne v tom čase som urobil prvé fotografie – ktoré som finálne v projekte nepoužil, tie sú iba pre mňa – ale ten čas považujem za začiatok projektu.

(AS) Ako dlho ti trvalo, kým si od nápadu pristúpil k realizácii? (po akom čase si urobil prvú fotografiu)?
(TK) V tomto prípade proces nebol taký, že najprv vznikol nápad a následne som pristúpil k realizácií, ale začalo sa to od prvej fotografie, ktorú som urobil (stará mama s mušlami na očiach), následne som dokladal ďalšie fotografie. Až po čase som začal uvažovať, čo tá práca znamená a čo ňou chcem povedať.

(AS) Ako si rodine oznámil, že ich ideš fotografovať a ako reagovali?
(TK) Moja stará mama je v zásade celá moja rodina. Mám ešte strýka a tetu, ktorý prakticky zastupujú rodičov a pomáhajú mi, ale tento projekt sa ich netýka. Svojeho otca nepoznám. Moja mama má priateľa, majú spolu dve dcéry, moje sestry. Staršia sa už od nich vysťahovala. Jedna je odo mňa mladšia o 10, druhá o 6 rokov. S nevlastným otcom kontakt neudržiavam, s mamou iba veľmi sporadicky, s najmladšou sestrou vôbec ale s Magda, zo staršou sestrou máme super vzťah, vždy mi pomáhala a bola mi oporou. Keď som mal 14 rokov, nevlastný otec ma vyhodil z domu. Začal som bývať so starou mamou v čase, kedy moja mama ešte študovala. Matka s jej mužom sa izolujú od zvyšku rodiny, sú s ňou úplne rozhádaný.

(AS) Myslíš, že skutočnosť, že pracuješ na fotografických témach spojených s rodinou ovplyvnili akýmkoľvek spôsobom tvoj vzťah s ňou?
(TK) Neviem, či tento projekt čokoľvek zmenil. Momentálne nie som v stave na to odpovedať. Myslím, že musí ešte uplynúť nejaký čas, aby som na to mohol odpovedať. Myslím si, že samotný projekt bude pekná pamiatka na moje magické detstvo, domček na dedine v lese, ktorým ma sprevádzala stará mama. Možno... možno jediná osoba, ktorá si začala uvedomovať starnutie starkej bola Magda – moja sestra. Zároveň ale na to mala väčší vplyv choroba starkej – neliečená cukrovka v rozvinutom štádiu – a skutočnosť, že

niekedy s jej opaterou potrebujem pomoc a Magda má teda s ňou kontakt.

(AS) Bol pre teba nejaký konkrétny fotograf inšpiráciou pri rozhodovaní o vizuálnej forme projektu?
(TK) Nie. Možno čiastočne predposledná knižka Aleca Sotha – How Furriosly Your Hearth is Beating a jeho prístup k portrétovaniu. Určitý druh čakania, ktorý následne je zväčnený vo fotografii. A taktiež spôsob akým Soth vnáša do fotografii tajomstvo, vždy som chcel byť tajomný.

(AS) Plánuješ v práci projektu ďalej pokračovať alebo ho považuješ za ukončený?
(TK) Pokračujem. Mám mnoho ďalších nápadov ako ho rozvinúť a „odškatuľkovať“ ako „projekt o starej mame“. Opomínajúc skutočnosť, že starká je jeho súčasťou, nepovažujem ho za projekt iba o nej, ale o „tom mieste“. O čarovnej krajine z detstva po okraj vyplnenej tými najčudnejšími predmetmi, ktoré spájajú priestor lesu s priestorom domu. A taktiež o akejsi temnote, ktorý obklopuje to miesto. Je to aj o cykle života a smrti, vyrovnávaní sa s odchodmi a vítaním novonarodeného.

(AS) Čo bolo pre teba pri realizácii projektu najťažšie? (technicky a psychologicky)
(TK) Nič. Možno moment, kedy som sa starkej musel opýtať, či súhlasí aby som zverejnil fotografie, kde je skoro nahá.

(AS) Aká bola reakcia rodiny na fotografie keď videli projekt vo finálnej podobe?
(TK) Neviem.

(AS) Je niečo, čo by si na svojej práci s odstupom času zmenila?
(TK) Na projekte stále pracujem a vyvíja sa.

Barbora Knobová

Rok narodenia: 1987
Miesto bydliska: Kunčice pod Ondřejníkem
Zamestnanie: pedagóg strednej školy

Názov projektu: Odstíny bílé & Tiché místo

Anotácia “Odstíny bílé”

... kapky deště, sen, káva, teplo, koberce, starý nábytek, skleničky, servisy, skořápky na okně se suší, bílé okno a konvice na vaření, velká ložnice se zrcadlem až k zemi....se sny.. odrazy.. stíny...tma... noc.. ráno chléb s máslem, silný bylinkový čaj a zase konvice, magnety a kresby a vůně koláče a zase teplo, cukr ve skříni, krabice na pamlsky, krabice s látkami po mamince, v ní vyčpělé cigarety, a taky zásoby slivovice, hnědý banánek v dřevěné skříňce a nad ní úžasná moderní váza s pruhem... teplo, klid, emoce a obrazy od místního malíře..hnědá, zelená..jsem s nimi, sedím v křesle, usmívám se... Již dlouhou dobu jsem přemýšlela, že zachytím své prarodiče, ať mám na ně vzpomínku. Nemohla jsem se k tomu dostat, vždy bylo něco přednější. V rámci úkolu na koncipovanou reportáž jsem je automaticky začala zaznamenávat. Postupem času jsem si uvědomila, že bych soubor mohla rozvinout ještě dál a jít „k nim blíž“. S babi a dědou bydlíme v jednom domě, žiji vedle nich prakticky celý život a v mnohém jsou mi vzorem. Děda letos oslavil 93 let a babi 90. Jsou skromní, vzdělaní a pořád krásní lidé. Taky letos oslaví 68 let manželství. V důchodu jsou přes 35 let. Baví mě u nich pozorovat rozdíly našich generací. Mnohé věci chápou úplně jinak, než dnešní lidé. Pořád ale přemýšlejí a rozvíjejí se. Odstíny bílé jsou moje nekonečná vzpomínka...

Anotácia “Tiché místo”

„Chtěla jsem zanechat stopu tohoto příběhu. Stopa, která se tiskne a otiskává do mne a do mých blízkých. Stopa, vedle které je další stopa a ty společně tvoří cestu. A tu cestu spoludotvářejí spolucestující, totiž my. Já, můj muž, mé děti... Jsme na cestě a ta cesta je daleká. Jsme na cestě, putujeme, kráčíme, vpíjíme se, mizíme...“
Na tématu fotograficky pracuji přes dva roky, své prarodiče však pozoruji celý život. Snažím se zaznamenávat běžný život a jejich běžné chvíle. Ač se může zdát běh dní stále stejný, s odstupem času začínám vidět rozdíly jednotlivých let. Letošní a minulý rok byl o to více jiný, kvůli pandemii. Nikam jsme nesměli, nic jsme nemohli, a tak jsme si alespoň dělali navzájem společnost. Dny sice plynuly pomalu, ale tímto mi dávaly mnohem větší smysl pracovat dál. Chodila jsem k nim poslouchat ticho. S babi si povídat při pečení cukroví. Dědovi stříhat vlasy, když byla kadeřnictví zavřená. Často mi pohlídali děti, když jsem potřebovala čas na práci. Miluji toulky jejich bytem, je v něm spousta záhadných zátiší a věcí, které pro mě znamenají konkrétní vzpomínku. Chci si tohle všechno uchovat v paměti. Chci si jednou mít na co vzpomenout. Chci si pamatovat Tiché místo...

Kľúčové slová

starý rodičia, spomienky, zápisník

Rozhovor

(AS) Ako si prišila na nápad fotografovať tému rodiny?
(BK) Už dlouhou dobu jsem přemýšlela nad tím, že si pro sebe jako vzpomínku zdokumentuji život svých prarodičů, které mám velmi ráda. V prvním ročníku na ITF jsme v předmětu Základy reportážní fotografie měli za úkol koncipovanou reportáž. A tak jsem konečně začala realizovat reportáž o babičce s dědou.

(AS) Ako dlho ti trvalo, kým si od nápadu pristúpila k realizácii? (po akom čase si urobila prvú fotografiu)?
(BK) Od října roku 2019 jsem za nimi chodila pravidelně. Nebyl to až takový problém, protože s nimi bydlíme v jednom domě. Projekt se ukázal jako velmi přínosný po všech stránkách, protože začátkem roku 2020 nastala doba covidová. Moje práce tedy nebyla přerušena (jak se to stalo několika mým spolužákům) a mohla jsem v klidu pokračovat s fotografováním i během covidu. Že bude z projektu nakonec kauzurní práce jsem si uvědomila až v průběhu tvorby.

(AS) Ako si rodine oznámila, že ich ideš fotografovať a ako reagovali?
(BK) To vůbec nebyl problém. Moje babička je taková „akční“ osoba, takže ta okamžitě souhlasila a vůbec jí moje přítomnost nevadila. Už mi několikrát s různými projekty pomáhala. Děda není úplně rád, když je středem pozornosti, ale protože máme hezký vztah, s fotografováním souhlasil. Moje nukleární rodina se příliš o mou tvorbu nezajímá, ale moje rodina (manžel a děti) mě v práci podporovali, jak jen mohli.

(AS) Myslíš, že skutočnosť, že pracuješ na fotografických témach spojených s rodinou ovplyvnili akýmkoľvek spôsobom tvoj vzťah s ňou?
(BK) Babička s dědou byli velmi rádi, že projekt uskutečňuji. Vždycky, když jsem přišla, říkali: „Aspoň na nás budeš mít vzpomínku a něco po nás zůstane.“

(AS) Bol pre teba nejaký konkrétny fotograf inšpiráciou pri rozhodovaní o vizuálnej forme projektu?
(BK) Ne, nebyl. Můj soubor je vlastně takový subjektivní dokument, takže jsem se řídila především svými pocity.

(AS) Plánuješ v práci projektu ďalej pokračovať alebo ho považuješ za ukončený?
(BK) V poslední době má práce na projektu trochu ustala, soustředím se teď na jiný projekt. Za ukončený ho však nepovažuji.

(AS) Čo bolo pre teba pri realizácii projektu najťažšie? (technicky a psychologicky)
(BK) Abych se vyhla fotografickému klišé. Fotografování rodiny je docela obtížné, když člověk nechce, aby to byly fotografie do rodinného alba.

(AS) Aká bola reakcia rodiny na fotografie keď videli projekt vo finálnej podobe?
(BK) Jak jsem již zmínila výše, moje nukleární rodina se o mou práci příliš nezajímá. Manželovi a dětem se projekt moc líbil. Můj nejstarší syn fotografie často vtipně komentoval, např. divil se, proč zaznamenávám různá zákoutí v jejich bytě („Mami, proč fotíš ten hadr na topení?“ – poslední fotografie první klauzury)

(AS) Je niečo, čo by si na svojej práci s odstupom času zmenila?
(BK) Asi to, že bych se u první klauzury tolik neupínala na ideální představu o nich. To jsem ale tehdy ještě neděvěla, že si je podvědomě stylizuji. Viz další odpověď.

(AS) V obidvoch tvojich prácach sa sústreďuješ na svojich starých rodičov. Ako by si porovnala tieto dve klauzúrne práce? Kde si sa posunula, čo sa zmenilo vizuálne?
(BK) V průběhu fotografování první klauzury jsem fotografované osoby někdy aranžovala. Po ukončení prvního ročníku jsem se na fotografie znovu podívala a až zpětně jsem si uvědomila, že je projekt taková moje ideální představa o prarodičích. Jsou zachyceni přesně tak, jak bych si je chtěla uchovat ve vzpomínce. Dříve jsem si to však neuvědomila, až s odstupem práce. Fotografie jsem pořizovala zrcadlovkou a jsou v barvě.

Druhou klauzuru jsem již záměrně koncipovala jako reportáž. Takže žádné aranžování. Snažila jsem se působit při fotografování co nejvíce přirozeně, tak aby si ani nevšimli, že je zaznamenávám. Tomu jsem také přizpůsobila fotografování. Klauzuru z druhého ročníku jsem pořídila přímo reportážním fotoaparátem Fujifilm x100f a přišly mi přirozenější v černobílé podobě.

Barbora Knobová

Názov projektu: Tiché místo

RNDr. Jakub Miřijovský, Ph.D.

Rok narodenia: 1982
Miesto bydliska: Olomouc
Zamestnanie: Pedagóg na Univerzitě Palackého v Olomouci

Názov projektu: Rozvod

Anotácia

Každý člověk je osobnost a společné soužití vyžaduje velkou dávku tolerance a respektu. Nezbytnou součástí partnerského vztahu jsou kompromisy. Pokud není ani jedna strana ochotna ustoupit z části svých nároků, nemusí takové soužití dopadnout dobře. Na fotografiích jsou představeny dvě osobnosti – moje matka a můj otec. Jsou to dvě osobnosti, kterým se společné soužití nepodařilo. Jejich zcela odlišné povahy jsou představeny prostřednictvím interiérů, ve kterých žijí. Soubor fotografií je doplněn o útržky dokumentace z dávného rozvodového řízení, které mě zasáhlo v dětském věku. Nelze říct, že jeden nebo druhý je špatný člověk Jsou to lidé, kteří k sobě nepatřili.

Kľúčové slová

rodičia, vzťah, rozvod, odlúčenie, rozdiely, intímny priestor

Rozhovor

(AS) Ako si prišiel na nápad fotografovať tému tvojej rodiny?
(JM) Pro fotografování tohoto tématu jsem neměl žádný prvotní a konkrétní impuls. Přišlo intuitivně. Jen jsem cítil, že to musím a chci udělat. Možná se dá říct, že prvotním impulsem bylo, když jsem si přibližně v 18 letech poprvé četl rozvodovou dokumentaci mých rodičů.
V této dokumentaci mě hodně věcí šokovalo, protože mí rodiče se rozváděli, když mi bylo 9 a 10 let a v tomto věku samozřejmě člověk nechápe spoustu souvislostí.
Až když jsem si to četl v dospělosti, tak teprve tehdy jsem tomu začal rozumět, a protože se stále setkávám samozřejmě s matkou i s otcem, tak mě fascinují jejich zcela rozdílné povahové vlastnosti. A to jak v myšlenkových pochodech, tak taky v tom, jak žijí, v čem žijí, v jakém prostředí žijí. Poté mně začalo vrtat hlavou proč oni dva byli zrovna spolu. A jak se vůbec mohlo stát, že spolu byli tak dlouho.

(AS) Ako dlho ti trvalo, kým si od nápadu pristúpil k realizácii? (Po akom čase si urobil prvú fotografiu?)
(JM) Začalo to tím, že jsem si začal fotit interiér domu svého otce a pak už to vlastně šlo ráz na ráz. Opět jsem si půjčil rozvodovou dokumentaci a říkal jsem si že by bylo pro mě osobně velmi zajímavé si to takto srovnat. Ty jejich dva interiéry domů, na kterých se odráží celé jejich povahové rysy. Celý proces začal stoprocentně na škole, ten spouštěč byl interiér domu mého otce, protože mě fascinoval.

Pro nezaujatého člověka to může být řekněme takové dobrodružné. Jak někdo může spát v 17 stupních bez topení. Žít jako člověk, který nic nepotřebuje. A přitom peněz má dost. Ale samozřejmě když ho znáš lépe tak víš, že to není jenom tak růžové. Že si řekneš „to je dobrodruh“, ale že je to někdy taky otravné. Hádáš se sním o blbosti, že chceš, aby o stupeň více zatopil, aby se děti nenachladli.

Ale zároveň mě ten jeho interiér fascinoval. Má poličky a nemá tam ani vázičku na té poličce, nemá tam nic. Má na stěně policový díl, který je prázdný a není tam vůbec nic. Ale na druhé straně obýváku má vyskládaných 40 kelímků s různými květinami, kterého ho baví. Kytky a ostatní ho nezajímá. Nesnaží se o vyváženost. Tak tady budu mít květiny, tady budu mít něco jiného pěkného. Je to o tom, že to co ho baví, tak tomu se věnuje a ten zbytek mu je vlastně úplně ukradený.

Ten interiér mě zajímal též proto, že se tam velmi dobře fotí. Je to čistý, minimalistický interiér, který já mám na fotkách rád. Uvědomil jsem si, že třeba když jsem tam fotil dceru třeba na Vánoce, tak to bylo moc pěkné. Když jsem ji naopak fotil doma u nás, bylo tam mnoho rušivého prostředí.

Dále už to šlo samo. Říkal jsem si, že kdy chci nafotit interiér otce, tak bych mohl nafotit interiér matky. A už se to potom nabalovalo. Mohl bych to srovnat dohromady a že by ty rozdíly v interiérech mohly ukázat, proč vlastně nemohli být spolu.
Ten nápad přišel určitě v prvním ročníku, ale odevzdával jsem to jako klauzuru až ve

druhém ročníku. Šlo by to udělat rychleji, ale nechtěl jsem na to spěchat.

(AS) Ako si rodine oznámil, že ich ideš fotografovať?
(JM) Neoznámil. Do dnešního dne neznají kompletní důvod focení. Oba samozřejmě ví, že jsem si fotil jejich interiéry za účelem školní práce. Stejný důvod jsem jim řekl, když jsem si fotil jejich portréty. Má matka dále ví, že jsem si přefocoval rozvodovou dokumentaci, protože jsem si ji od ní půjčoval. Ale ani jeden z nich nemá tušení, že jsem fotky spojoval a doplňoval o útržky z řízení.

(AS) Aká bola reakcia rodiny?
(JM) U otce téměř žádná. Jen se tomu pousmál, že ho fotím jako nějakého bezdomovce v teplákách, které jsou vytažené až na břicho. Podle mého názoru nemá příliš cítění pro tyto činnosti, takže to nevnímá a hlavně nezajímá. Hlavní reakce matky byla, že nechce být nikde ukazována na veřejnosti. Oba tam jsou ale zastoupeni jednou fotkou. Sám přemýšlím, proč jsem jim to celé neřekl. Určitě to není z toho důvodu, že bych měl obavu jim to říct. Řekl bych, že je to z nějaké mé pohodlnosti, že se mi to s nimi nechce řešit. Otec by určitě rád nebyl. Je totiž otázka, zda by rodiče dokázali mít nějakou sebereflexi. Domnívám se že ne. Ví tedy, že jsem je fotil, že je to do školy, ale neví, že jsem to spojil dohromady s texty z rozvodového řízení.

(AS)Myslíš, že skutočnosť, že cielená interakcia s rodinou vo forme fotografie ovplyvnila akýmkoľvek spôsobom tvoj vzťah s ňou?
(JM) Ne, vůbec nijak. Ten vztah s mými rodiči je utvořený za celý život a jedno focení to nezmění, ani k lepšímu ani k horšímu.

(AS) Bol pre teba nejaký konkrétny fotograf inšpiráciou pri rozhodovaní o vizuálnej forme projektu?
(JM) Nečerpal jsem žádnou inspiraci. Na nic jsem se nedíval. Ani jsem si nedělal žádnou rešerši, zda už někdo něco takového někdy dělal. Bylo to spontánní. V tomto případě jsem necítil že bych to potřeboval. U jiných projektů to třeba mám tak, že v momentě, kdy chci fotit portrét či architekturu, tak mám samozřejmě potřebu se podívat, jak to dělá někdo jiný. Hledám inspiraci. Tady tím že to vycházelo ze mě, tak mi do jisté míry bylo jedno jaký to bude mít efekt pro ostatní. Zní to asi škaredě, ale bylo mi to jedno. Pro mě bylo důležité, aby ten výsledek byl zajímavý a pro mě. Bylo mi celkem jedno, jakou známku za projekt dostanu.

(AS) Plánuješ v práci projektu ďalej pokračovať alebo ho považuješ za ukončený?
(JM) Ten projekt je rozhodně ukončený. Já jsem cítil, že ho chci udělat, chci ho nafotit, chci to porovnat, chci to odevzdat anebo vytisknout. Ale dále se tomu věnovat nechci a je to pro mě v této fázi ukončené. Nemám potřebu se v tom nějak dále angažovat.

Jediné, co mě napadlo byl vztah projektu ke cvičení k Tomášovi Pospěchovi. Dalo by se si ještě pohrát s fotkami rodičů konceptuálně. Vezmu si fotku otce, fotku matky a vložím do nějakého prostředí jako by byli spolu. Aby to vypadalo, šťastná rodinka na dovolené. Třeba. Bude tam otec, bude tam matka, a i když tam byli každý s někým jiným, tak by mě zajímal ten pohled, jaké by to bylo kdyby tam byli spolu. Jak by vypadala ta fotka, když si udělám montáž. Je tam pláž a leží na dece otec a domontuji tam matku z jiné pláže. Tak to by mě třeba jako zajímalo. Taková hříčka. Ale vůbec si v této fázi nejsem jistý, jestli seženu k tomu adekvátní fotky, které by šly takhle spojit. Ale ten projekt v té podobě, v jaké je, je hotový a ukončený.

(AS) Čo bolo pre teba pri realizácii projektu najťažšie (technicky a psychologicky)?
(JM) Určitě pro mě nebyla náročná technika. Samozřejmě, že jsem se snažil nafotit to technicky správně a čistě. Ale v tomto případě nebyla pro mě technika na stěžejním místě. Vím, že se mi např. nepovedlo světelně sladit všechny portréty. Světelné podmínky byly bohužel dost jiné a já to z těch fotek cítím. Ale jak už jsem řekl, technická stránka nebyla klíčová.

Po citové stránce bylo určitě náročné pročítání a vybírání rozvodových textů dokumentace. Vracel jsem se o 30 let zpátky a spoustu věcí jsem si vybavoval nejen z rozvodového řízení, ale i vlastně z mého vztahu k rodičům.

Když se rodiče rozváděli, pamatuji si na den, kdy mi matka řekla, že dnes nepůjdu do školy. Dopředu jsem nic netušil a já měl velkou radost, že budu mít volný den. Najednou přijel nákladák a my se stěhovali z bytu pryč. V tu chvíli mi to bylo jedno. Jako desetiletý kluk jsem byl jednoduše rád, že nemusím do školy. Až do dospělosti jsem tvrdil, že na mě rozvod nezanechal žádné následky. Ale čím jsem starší, tím jsem přesvědčenější a uvědomuji si, že zanechal.

Nejsou to sice prvotní, ihned viditelné následky. Jsou to takové skryté. Objevuje je až po letech např. moje manželka, která mě zná velmi dobře. Ty následky někdy poznává ze situací, které dělám a jak se chovám. Bylo velmi důležité vlastně si to v tom projektu celé projít znovu.

Nemám to tak, že bych se z toho hroutil, to vůbec ne. Naopak ve výsledku je dobře, že se rozešli, protože my jsme pak prožívali klidný život s mým nevlastním otcem. Celkově bych tedy určitě řekl, že nejtěžší na realizaci bylo si utřídit své vlastní myšlenky.

(AS) Aká bola reakcia rodiny na fotografie keď videli projekt vo finálnej podobe?
(JM) Neviděli a paradoxně to neviděli ani moje sestry. Neukázat jim to, je pro mě jednodušší. Nemám potřebu to ukazovat. Není to pro mě chlubení. Asi to není věc, za kterou by mě někdo chválil. Vlastně ani nepotřebuji znát jejich reakci. Tím, že je to děláno hlavně pro mě, tak do jisté míry mě jejich reakce nezajímá. Reakce rodičů by mě zajímala pouze v případě, pokud by oba sami došli k nějaké sebereflexi a řekli mi oba nebo alespoň jeden z rodičů něco ve smyslu: „Ano, vím, že jsme vám udělali těžké dětství. Nešlo to bohužel jinak. Je mi to líto“. Bohužel vím, že ani jeden z nich nic takového neřekne. Z těchto důvodů to pro mě nemá žádný smysl. Nevidím důvod, proč bych jim to měl ukazovat.

(AS) Myslíš si, že štúdium fotografie ti pomohlo zrealizovať tento projekt?
(JM) Určitě ano. Já jsem vždy o fotografii přemýšlel lehce povrchním způsobem. Focení mě vždy bavilo, ale potřeboval jsem nakopnout na jiné uvažování. U mě není problém technika. Není problém tedy fotografii vyfotit technicky správně. Spíše bylo důležité změnit směr myšlení a uvažování. Stačilo mě tedy jen trochu nakopnout. To první nakopnutí udělal Svatopluk Klesnil z Olomoucké fotoškoly, kam jsem chodil. Na ITF se to potom samozřejmě rozvíjí dále.

Ale neřekl bych, že škola je ten jediný prvek, který mě posouvá dále. Určitě je to půl na půl škola a spolužáci. Ve škole se můžeme naučit dějiny, techniku, můžeme vypracovat cvičení, ale velmi důležité je také poslouchat spolužáky, povídat si o fotce a hledat inspiraci.

NÁRODNÍ VÝBOR

Obvodní národní výbor Ostrava 4

odbor organizační a vnitřních věcí

V 4

OKRES .....

ODDACÍ LIST

V knize manželství — v oddací matrice

Z výpovědi odpůrce jako účastníka řízení soud zjistil, že manželství bylo uzavíráno po 3 leté známosti z důvodu citové náklonnosti .Již od počátku neexistovaly mezi účastníky rozdílnosti zájmů , které se daly ještě zpočátku překlenout a to tak do roku 1988 . V této době už navrhovatelka neměla k odpůrci žádný citový vztah a nebylo mezi nimi možná žádná do-

Věc
Žádost o rozvod

Žádám o rozvedení našeho manželství, které trvá 16 let.
Máme 3 nezletilé děti ve věku 9, 12, 13 let.
Po dlouholetém rozhodování, jsem našla odvahu přistoupit k tomuto kroku. Naše manželství neplní svoji funkci.

Odpůrce nejprve s návrhem na rozvod nesouhlasil , v průběhu řízení však své stanovisko změnil , když 10.12.1991 uvedl, že s rozvodem již nyní souhlasí,ovšem žádá svěřit všechny 3 nezl děti do své výchovy .

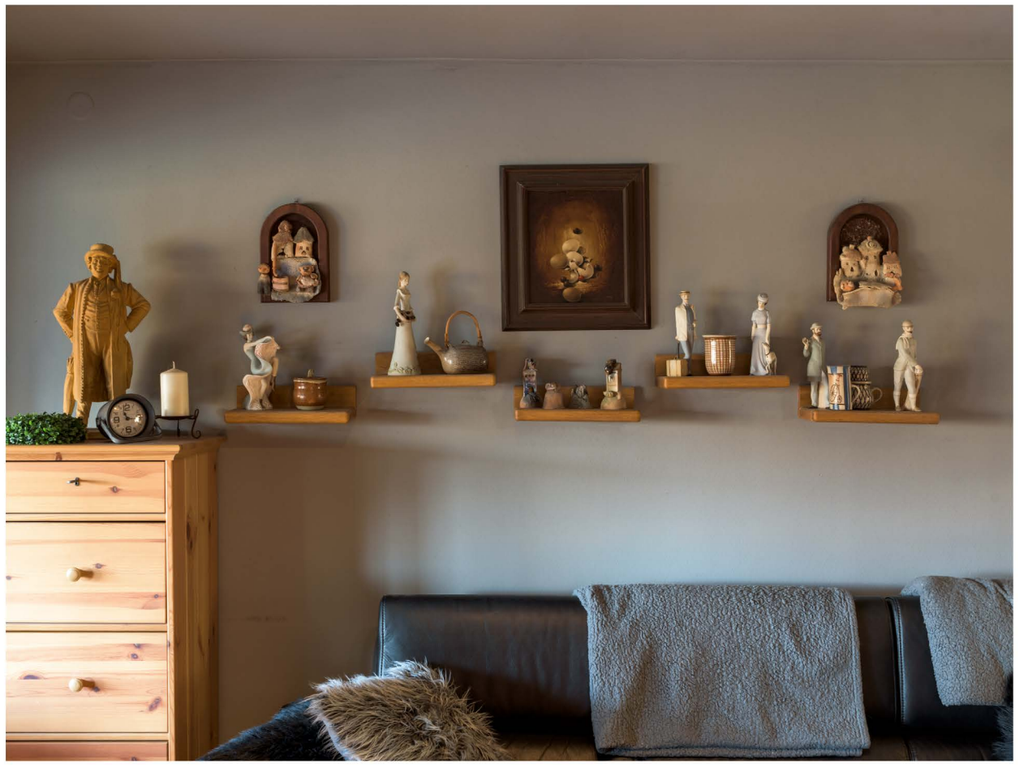

telce . Odpůrce si vyzvedne děti vezme na záda batoh a jdou do přírody , což je vlastně veškerá zábava ,ale praní žehlení a veškerá príprava na tyto akce a později praní věcí z těchto akcí leží na navrhovatelce. Od počátku to byla navrhovatelka, která učiila děti lyžovat , jezdit na kole vypiplala je a nyní si s nimi odpůrce již pouze hraje . Navrhovatelka každé ráno vstává ve 4 hod vaří dětem ,aby měly hodnotnější oběd

Pokud jsem tázán zda mám manželku rád tak už asi ne .
Pokud se týká běhu domácnosti já jsem byl mimo toto dění postaven už v minulosti. Půl roku nyní ne , půl orku před tím ne , pak ano

OKRESNÍ SOUD OSTRAVA

-04- 1993 hod. ___

příloh ___

Z

E 4 května 1993

56 C 219/91

ZNALECKÝ POSUDEK

rozvedeným rodinám). Totéž si myslí i znalkyně. Nedomnívám se, že by proto bylo nutno nějak soudně rozšiřovat styk dětí s otcem. Hlavně děvčata mohou mít a mívají o víkendech svůj program a návštěva otce jim ve stanovený den zrovna nevyhovuje. Chtěly by se domluvit na jiném termínu, což otec nepřipouští. V

ČESKÁ REPUBLIKA

560 219/91

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

takto:

Manželství navrhovatelky V ry
s odpůrcem ing. Přemkem Mi ijovsk
před Obvodním národním výborem v
r o z v á d í .

Nezl. Kateřina, Barbora a Jakub Mifijovští se pro dobu po rozvodu svěřují do výchovy navrhovatelky .

Odpůrce je povinen platit na výživu nezl. Kateřiny 800Kčs nezl. Barbory 800Kčs a nezl. Jakuba 600Kčs měsíčně počínaje dnem právní moci výroku o rozvodu manželství vždy do každého 1. dne v měsíci předem k rukám navrhovatelky.

Otec je oprávněn stýkat se s nezl. Kateřinou Barborou a Jakubem vždy každý lichý kalendářní týden v době od pátku od 17. 00 hod do neděle 18.00 hod mimo hlavní letní školní prázdniny. V této době je oprávněn mítu sebe nezl. po dobu 14 dnů s tím, že přesný termín je povinen oznámit matce vždy nejpozději do 30.4. každého roku předem .

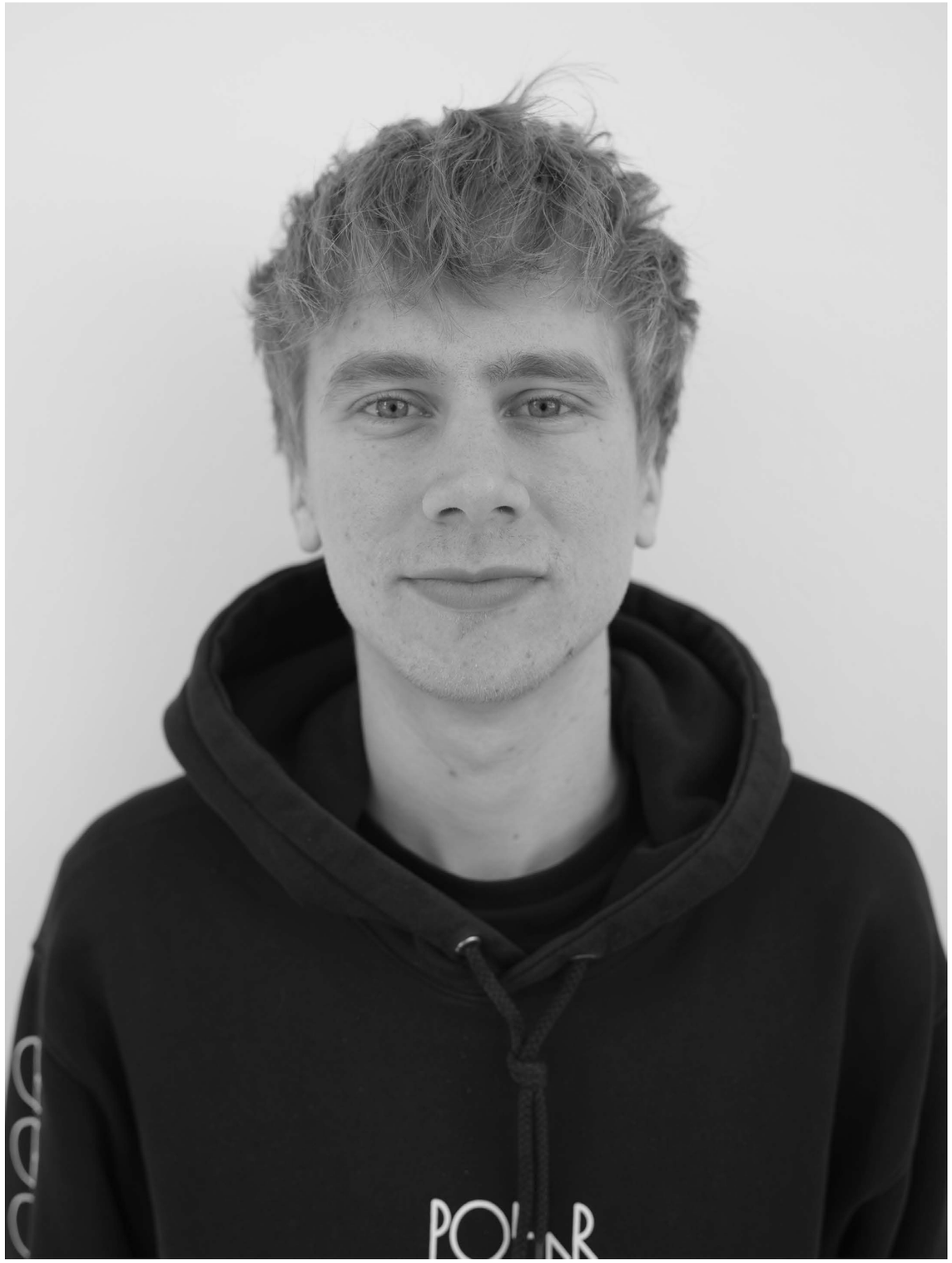

Vojtěch Plhák

Rok narodenia: 1999
Miesto bydliska: Lukavice
Zamestnanie: Student/Fotograf

Názov projektu: oni(ch)

Anotácia

Jsou tři hodiny odpoledne. Otec opravuje okenní rám, matka nese seno kozám, bratr se chystá na svoji chatku, babička připravuje těsto na koláče a děda přebírá česnek. V souboru oni(ch) jsem se snažil zachytit členy své rodiny při běžné, pro ně však velmi typické činnosti. Takto je vidím, takto si je budu pamatovat.

Kľúčové slová

rodičia, brat, babička, stereotyp, rituály, farma

Rozhovor

(AS) Ako si prišiel na nápad fotografovať tému tvojej rodiny?
(VP)Když jsem začínal fotit, tak jsem přemýšlel nad spoustou témat, která bych chtěl v průběhu let zpracovávat. Jedním z nich byl život u nás doma, protože už 7 let žijeme na statku. Z toho tak nějak vyplynulo téma rodiny, díky které tady jsem.

(AS) Ako dlho ti trvalo, kým si od nápadu pristúpil k realizácii? (Po akom čase si urobil prvú fotografiu?)
(VP) První soubor co jsem nafotil byl vlastně jen statek, do kterého jsem rodinu vůbec nezahrnoval. Takže někdy potom co jsem dodělal tento projekt, začal jsem cíleně fotit rodinu. Trvalo mi to třeba půl roku.

(AS) Ako si rodine oznámil, že ich ideš fotografovať?
(VP) Na začátku to bylo tak, že jsem jim říkal, že to mám jako závěrečnou práci do školy a potřebuji to nafotit. Později s focením už problém nebyl, protože už si na to zvykli.

(AS) Aká bola reakcia rodiny?
(VP) Reakce byla v pořádku. Taťka mi vždy přišel, že se fotí rád a snaží se mi ve všem vyhovět a pomoci, toho si moc cením. Mamka se zase tak ráda nefotí, ale taky jsem ji nemusel dlouho přemlouvat. Brácha mi dokonce občas říká, jestli ho někde nevyfotím, takže ta moje pozice tady jako fotografa je dost v pořádku a vše je přirozené. Mám z toho velkou radost.

(AS)Myslíš, že skutočnosť, že cielená interakcia s rodinou vo forme fotografie ovplyvnila akýmkoľvek spôsobom tvoj vzťah s ňou?
(VP) Určitě ano. Během toho focení jsem se dokázal více sblížit s taťkou a toho si cením asi nejvíce. Dříve u nás nikdo nebral vážně, že bych mohl fotit a třeba to i studovat a živit se tím. Postupem času se to ale dost zlepšilo a focení s rodinou tomu taky určitě pomohlo.

(AS) Bol pre teba nejaký konkrétny fotograf inšpiráciou pri rozhodovaní o vizuálnej forme projektu?
(VP) Co se týče vizální formy, nevím teď s odstupem času, jestli jsem měl nějakou přesnou inspiraci. V té době jsem hodně inspiračně vnímal Jindřicha Štreita, ale spíše tématem vesnice a rodiny.

(AS) Plánuješ v práci projektu ďalej pokračovať alebo ho považuješ za ukončený?
(VP) V projektu pokračuji, i když vizuálně úplně jinak. Přes rok už pracuji na medailonu osobnosti o taťkovi. Jinak když jsem doma a nejsem ve Zlíně, fotím co to jde a nejen taťku. Takže nevím kdy vlastně tento projekt budu považovat za ukončený. Cítím, že je pořád co fotit a neustále nalézám jiné obrazy a momenty, které bych měl asi zachytit.

(AS) Čo bolo pre teba pri realizácii projektu najťažšie? (technicky a psychologicky)
(VP) Fotil jsem s jedním externím bleskem ze strany, takže občas asi nastavení světla. V tu dobu jsem ale asi žádný velký problém nevnímal. S rodinou se mi spolupracovalo velmi dobře a lokace jsem měl vymyšlené už dopředu, takže to focení bylo většinou na pár minut.

(AS) Aká bola reakcia rodiny na fotografie keď videli projekt vo finálnej podobe?
(VP) Reakce byla nejspíše neutrální. Taťka měl vždy problém když je něco laděné do tmava a není to úplně veselé, takže mi vytkl nejspíše to. Mamka často není spokojená, jak na fotkách vypadá a říká, že není vůbec fotogenická, ale bylo jí to spíše jedno.

(AS) Je niečo, čo by si na svojej práci s odstupom času zmenil?
(VP) Na své práci teď s odstupem času vnímám dost nedostatků. Určitě bych změnil světlo a portréty lépe nasvítil. Lépe pracoval s barvou a celkově úpravou fotografií. Docela jsem to přehnal s clarity, takže s tím nejsem moc spokojený.

Dariusz Zakrzewski

Rok narodenia: 1965
Miesto bydliska: Mikolów, Poľsko
Zamestnanie: probačný úradník

Názov projektu: Mama

Anotácia

Moje matka, Krystyna, měla letos 86 let. Je to vážně nemocná osoba, která trpí mnoha vážnými onemocněními - denně bere spoustu léků. Maminka má navíc vážné problémy s chůzí a pohybem. Zřídka opouští byt. Mezi pokojem a kuchyní se pohybuje prakticky celý den. Když přišla pandemie, bál jsem se, že virus může být pro moji matku velmi nebezpečný. Začal jsem ji fotografovat záměrně - důsledně. Byla to pro mě velmi důležitá zkušenost, i když ji fotím už mnoho let.

Kľúčové slová

rodina, mama, ochorenie, uchovanie pamäti

Rozhovor

(AS) Ako si prišiel na nápad fotografovať tému rodiny?
(DZ) Uznal som, že vzhľadom na vysoký vek mojich rodičov (mamy pre prípad tohto projektu) je dôležité, že ich budem cielene a vedome fotografovať, dokumentovať. Jeden z faktorov, ktorý ma prinútil konať bola pandémia Covid-19. Veľmi som sa bál, že prípadné ochorenie mojich rodičov bude pre nich veľmi nebezpečné.

(AS) Ako dlho ti trvalo, kým si od nápadu pristúpil k realizácii? (Po akom čase si urobil prvú fotografiu?)
(DZ) Proces začatia projektu bol veľmi rýchli, prvé fotografie vznikli už o niekoľko dní od toho, ako som sa rozhodol, že projekt robím. Mám šťastie, pretože od rodičov ma delí 15 minútová prechádzka. Snažím sa ich navštevovať 2 krát za týždeň, ale nefotografujem stále. Niekedy cítim, že to nie je deň v ktorom urobím dobrú fotografiu a tak nefotografujem. Fotky v tejto sérii vznikly počas týchto návštev – neboli to plánované stretnutia za účelom fotografovania. Sedel som u rodičov v kresle, pil som čas a keď sa začalo diať niečo zaujímavé, fotografoval som. Chodil som k rodičom v rôznych časoch dňa aby som videl, ako vypadá ich rutina od rána do včera, aby som to s nimi prežil.

(AS) Ako si rodine oznámil, že ich ideš fotografovať a ako reagovali?
(DZ) Najprv som začal fotografovať mamu. Myslím, že reagovala pozitívne, páčilo sa jej, že bude súčasťou projektu, na ktorom pracujem v rámci môjho štúdia na ITF.

(AS) Myslíš, že skutočnosť, že pracuješ na fotografických témach spojených s rodinou ovplyvnili akýmkoľvek spôsobom tvoj vzťah s ňou?
(DZ) Myslím, že môj vzťah s rodičmi bol ovplyvnený pozitívne. Mama vie, ako veľmi je pre mňa dôležitá a mohol som jej to ukázať prostredníctvom týchto fotografií a samotného aktu fotografovania. Venoval som jej čas a pozornosť a fotografie neskončili „v šuplíku", ale boli prezentované ako moja práca na štúdiách ITF.

(AS) Bol pre teba nejaký konkrétny fotograf inšpiráciou pri rozhodovaní o vizuálnej forme projektu?
(DZ) Áno, boli to rôzny umelci/fotografi, napríklad Alec Soth, Rafał Milach. Pozorne si tiež všímam tvorbu mojej spolužiačky na ITF – Iwony Germanek. Záležalo mi, aby fotografie rodičov boli pravdivé, ale tiež aby rešpektovali ich súkromie. Veľmi som sa snažil vyhýbať sa fotografiám manipulovaným, ale tiež reportérskym robeným širokouhlým objektívom. Chcel som, aby výsledné fotografie predstavovali to, ako ja vidím svojich rodičov, ich život, ako ich cítim.

(AS) Plánuješ v práci projektu ďalej pokračovať alebo ho považuješ za ukončený?
(DZ) Mám v pláne pokračovať a už to vlastne aj robím. Hlavne teraz pracujem s otcom, pracujem na úplne novej sérii. Myslím ale, že táto bude vypadať vizuálne inak ako projekt o mame. Nechcem vizuálne opakovať to, ako som pristupoval k cykle o mame. Taktiež mama aj otec sú dve rôzne osoby. Otca by som chcel fotografovať a ukázať ho prostredníctvom jeho záujmov – napríklad cez skutočnosť, že stále jazdí na bicykli, má rád turistiku, stále ešte jazdí na aute. Uvažujem tiež nad prinesením do projektu miesta, odkiaľ otec pochádza (nenarodil sa na Górnym Śląsku kde teraz býva).

(AS) Čo bolo pre teba pri realizácii projektu najťažšie? (technicky a psychologicky)
(DZ) Nemyslím si, že som mal pri práci na projekte problémy psychologického charakteru. Najťažšia bola pre mňa technická stránka, konkrétne dosiahnutie vizuálnej a farebnej identity jednotlivých fotografií. Aby bol cyklus skutočne jednoliaty.
V časti projektu venovaný môjmu otcu som sa od začiatku sústredil na dosiahnutie iného vizuálneho štýlu fotografovania.

(AS) Aká bola reakcia rodiny na fotografie keď videli projekt vo finálnej podobe?
(DZ) Všeobecne rodina reagovala pozitívne. Niekoľko fotografií bolo vystavovaných na zberovej výstave školy v Zabrzu v roku 2021 pri príležitosti oslavy 30 rokov od založenia Inštitútu, čo mi prinieslo veľkú satisfakciu. Rodičia videli fotografie na internete. Teším sa, že tie fotografie vznikli. Mám radosť z toho, že som našiel odvahu fotografovať moju mamu (aj keď téma sa zdá byť banálna) a tiež že som sa následne nebál ich vystavovať.

(AS) Je niečo, čo by si na svojej práci s odstupom času zmenil?
(DZ) V cykle o mojej mame by som nemenil nič (čo je v mojom prípade zriedkavé, nakoľko skoro vždy chcem po čase niečo zmeniť).

poranek
popołudnie
wieczór
noc

SENCOR
SYS
DIA

ZÁVER

Úloha textu vo fotografii

Pred niekoľkými rokmi som začal čítať životopisy fotografov. Nielen, ale najmä Dorothea Lange, Richard Avedon, Walker Evans, Diane Arbus, Josef Koudelka, Tadeusz Rolke, Susan Sontag, Sally Man, Ansel Adams, Karol Kállay, Lynsey Addario, Alec Soth, Sebastiao Salgado, Robert Capa, Chris Niedenthal, Henri Cartier-Bresson. Bola to moja forma motivácie. Chvíľkové ponorenia sa do sveta a mysle iných ľudí. Pochopenie času a priestoru v ktorom tvorili a ako to prostredie a čas pôsobili na ich fotografie. Uvedomil som si, že naša uponáhľaná doba sa prejavuje v určitej forme povrchnosti nášho vnímania. Práce všetkých uvedených autorov verne poznám už roky. Ale až po prečítaní ich životného príbehu som mnohé z ich projektov pochopil v ich osobnom kontexte. Nepozeral som sa na fotografie ako divák na diela uznávaných autorov, ale ako človek na prácu iného človeka. Zrazu som poznal príbeh za konkrétnymi fotografiami a tie pre mňa dostali úplne iný rozmer. Zrazu som bol schopný sa na ne pozerať dlhšie a inými očami. Mal som pocit, že viem, čo sa dialo v tom konkrétnom čase v živote autora, ako sa cítil, čo si asi myslel a môj obraz sa od obrazu fotografie otočil aj za samotný aparát, kde stojí fotograf ako človek, ktorý fotku vyhotovil v konkrétny čas dňa, niečo tej fotografie predchádzalo a niečo jej nasledovalo. A vedomosť týchto ďalších elementov je obohacujúca.

Jednou zo skutočností, ktoré si v živote užívam a ktoré sú dôsledkom môjho starnutia je môj rastúci záujem o to, čo je „vedľa mňa“ oveľa viac ako to čo je mi „vzdialené“ geograficky a časopriestorovo. Čím ďalej tým viac zaujímavých tém nachádzam vo svojom bezprostrednom okolí. Zaujíma ma odkrývať to bežné, a dostupné oveľa viac ako to, čo nie je na dosah ruky a je možno oveľa viac vizuálne zaujímavé.

Dve školy

V rokoch 2015 a 2016 som bol študentom Sputnik Mentoring Programm (ďalej aj SMP) organizovaný kolektívom poľských dokumentaristov. Bol to pre mňa jeden zo zlomových bodov v mojom ďalšom fotografickom smerovaní a objavil som v ňom dôležitosť sprievodného textu a fotografie, ktorý som dovtedy nepoznal. Chvíľu som si myslel, že som spoznal univerzálnu pravdu a že každý prepracovaný projekt musí mať silnú textovú časť, ktorá diváka prevedie myslením autora. V roku 2016 som sa však stretol s úplne odlišným prístupom na workshope vedeným Jorgom Colbergom, ktorý mi výrazne podlomil iba čerstvo vybudovanú stenu presvedčenia a prístupu k dokumentárnym projektom založenú na sprievodných textoch a ako forme ďalšej dôležitej perspektívy. Po výzve Colberga na prezentáciu mojej práce, ako čerstvý absolvent SMP som mal prirodzenú potrebu začať prezentáciu môjho projektu práve rozprávaním o ňom. Colberg ma však zastavil a kázal mi aby som nehovoril vôbec nič, aby som iba ukázal svoje fotografie. Bol presvedčený, že fotografie musia hovoriť samé za seba bez potreby sprievodných textov. Hovoril o tom, že text môže byť obohacajúcou vrstvou, ale esencia musí byť zjavná v samotných fotografiách a ich selekcii a usporiadaní. Keď som v druhej časti worskhopu bol vyzvaný na slovný popis môjho projektu, bol som prerušovaný a dostával som opakovanú otázku: „And is it in the picture?“[15] (a je to vidieť na fotke?“) – Colberg odkazujúci sa na konkrétny výber fotografií a spochybňovaní, či to čo divák vidí, je v zhode s tým, čo si autor myslí, že tam je. Po ukončení SPM a workshopu s Colbergom som bol paralizovaný a dlhší čas som nebol schopný pokračovať v žiadnom z mojich projektov. Myslím, že to obdobie trvalo aj viac ako rok. Bol som tak otrasený, že som dlho nevedel, akým smerom sa ďalej vybrať a aký výrazový prostriedok je „tej môj“. Či to bude forma sotistikovaných projektov, ktoré sú tak náročné, že silný sprievodný text je nevyhnutnou súčasťou, alebo to bude fotografia ľahko čitateľná a ako by som povedal pred rokmi, „pekná“.

Myslím si, že veľká výzva dnešných autorov je tvorenie diel, ktoré sú pre diváka pochopiteľné aj napriek mimoriadnemu množstvu rušivých elementov dnešného života.

Po 7 rokoch som v štádiu, kedy veľmi aktívne pracujem s textom. Svoju cestu som na na najbližší čas vybral. V mojom prípade to môže byť dané tým, že moje fotografie nie sú vizuálne tak vyspelé, aby to u diváka ustáli bez sprievodného textu. V každom prípade však ja ako divák potrebujem viac ako len fotografie. Som hladný po tých ďalších vrstvách a preto som sa rozhodol rozprávať s mojimi kolegami a spoznať viac ako je len zobrazené na ich fotografiách. Jedným z bočných efektov môže byť aj ich následná reflexia o tom, či ich anotácie sú v zhode s tým, čo mi pri rozhovoroch povedali.

---

15 Colberg, Jorg. prednáška v rámci workshopu, Sputnik Mentoring Programm. Varšava, 2016.

Svojich kolegov ako predmet môjho bádania som si vybral, pretože ma fascinuje ich rôznorodosť, chcel sledovať ich ďalší vývoj a chcel som tiež zaznamenať ich intímne projekty v počiatkoch ich tvorby – aj keď ich miera vyspelosti je rôzna už teraz.

V úvode tejto práce sa zamýšľam nad tým, že priateľstvo medzi študentami ITF má špecifické znaky vzhľadom na podmienky v ktorých vzniká ale aj o tom, že sa poznáme iba do určitej úrovne. Neustále si navzájom rozprávame o tom, čo robíme. Ukazujeme si svoje fotografie na chodbách, balkónoch, predstavujeme kontext a myšlienky, ktoré nás viedli k ich tvoreniu. Musím však konštatovať, a toto vyjadrenie píšem striktne sám za seba, že iba málokedy sa dokážem sústrediť na skutočnú podstatu práce mojich kolegov. To môže byť spôsobené mnohými rušivými elementami počas našich stretnutí, alebo možno mojou individuálnou potrebou vnímať pomalšie a v menšom kruhu a tichu. A to sa mi po troch rokoch na ITF podarilo až prostredníctvom písania tejto práce. Zrazu som pochopil, že práca Tomasza Kaweckého nie je iba o jeho starej mame, ale jeho naviazaním na ňu pretože suplovala jeho disfunkčnú rodinu. Že jeho práca je o jeho návrate do Poľska, že to bola jedna z kotiev, ktorá ho držala aby nestratil svoju identitu.

Prečo rodina?

Na téme spojenej s rodinou pracovalo 25% študentov (31% ak by som zarátal aj práce dvoch študentov, ktoré nie sú časťou mojej analýzy, nakoľko ich projekty sú v štádiu tvorenia. Jedná sa o Josefa Dohnala a jeho projekt o otcovi, ktorý celý život snímal o dome so záhradou, ktorý si mal zaobstarať v čase jeho dôchodku. Keď však tejto vek dosiahol, umrel. Druhý je projekt Jakuba Staneka o únose jeho syna).

Z 10 prác, ktorým sa venujem bolo 5 na tému starých rodičov, 2 na tému rodičov, 1 na tému manželky, 1 na tému brata a 1 na tému matky.

Zistenia

Mnohé z projektov majú výrazné prvky autoterapie. O niektorých autori veľmi otvorene hovoria a sú si tejto skutočnosti plne vedomý. Hovoria, že tvorenie projektu im výrazne pomohlo pochopiť a prejsť ťažkým rodinným obdobím – napríklad Vojtěch Hurych. Iní hovoria o tom, že fotografie bola ich forma zblíženia sa s rodinnými príslušníkmi prípadne to bola ich forma boju so strachom – o zdravie rodiny napríklad. Toto tvrdenie podporuje aj skutočnosť, že v niektorých prípadoch finálnu podobu projektu ani rodina ako objekt tvorby autorov, nevidela vôbec a iných prípadoch rodina videla jednotlivé fotografie, ale nevidela ucelený súbor v jej finálnej forme.

Na čom sa zhodli všetci autori bola skutočnosť, že ich práce boli síce súčasťou úloh na ITF, ale **robili ich sami pre seba**, pre svoju vlastnú potrebu a aj prípadná negatívna kritika ich prác by nebola odradzujúca nakoľko si uvedomujú psychickú hodnotu procesu, ktorým prešli. Táto skutočnosť mi príde prirodzená a očakával som ju. Zaujímala by ma však hlbšia psychická analógia, naväzujúc na tvrdenie psychológov, že fotografia traumatizujúcich projektov predlžuje samotnú „agóniu“ a teda možno až efektívnosť **„liečby fotografiou“**.

Štúdium na ITF bolo spúšťačom, aby projekty vykonali. **Viacerí počas rozhovorov uviedli, že bez školy by sa nikdy nedonútili k ich vykonaniu samotných projektov a školu udávajú ako 100% príčinu**, Jakub Miřijovský napríklad uviedol, že motiváciu by rozdelil 50 na 50 medzi školu a samotných študentov, kolegov, ktorý ho motivujú či už priamo konzultáciami alebo nepriamo rozprávaním o iných projektoch a ich činnosti.

Zaujímavým zistením je skutočnosť, že prakticky nikto z respondentov neuviedol konkrétneho autora/autorov, ktorí by boli vizuálnym vzorom ovplyvňujúcim to, ako ich súbory dnes vyzerajú. Môžeme iba špekulovať, či je to spôsobené tým, že rodinná fotografia je tak osobná, že si autori nepripúšťajú zásah „iných“ do toho, ako tvoria, alebo je to tým, že si vizuálny vzor jednoducho nepripúšťajú, alebo je tento tak fragmentovaný, že na samotnú otázku sa ani inak odpovedať nedá. Jeden z dôvodov môže byť intuitívnosť projektov, čo by vysvetľovalo, že autori pracovali v pomerne krátkom čase od samotnej prvej myšlienky. Bolo by zaujímavé poznať odpovede na túto otázku v prípade iných projektov, nezviazaných s rodinou. Jedinou výnimkou je Tomasz Kawecki, ktorý pri inej príležitosti uviedol knihu Aleca Sotha, I Know How Furriously Your Hearth Is Beating ako dôvod na urobene prvej fotografie do svojho cyklu o starej mame.

Ďalším zaujímavým spoznaním pre mňa bolo, že aj fotografie, ktoré pre mňa vizuálne neboli tak príťažlivé, ma po rozhovoroch s ich autormi začali zaujímať viac. Bol som schopný im venovať viac pozornosti.

Kolaborácia

Skutočnosť, že približne 30% študentov jedného ročníka opracuje na jednej téme ma privádza na myšlienku, ako využiť tvorí silu nás ako kolektívu a robiť spoločný projekt, ktorého význam by mohol byť väčší ako dopad individuálnych snáh študentov. Zamýšľam sa, či prípadný rámec a dodanie konkrétneho formátu tejto práce by kolektív neposilnilo a nevzniklo by niečo ešte silnejšie. Pod rámcom myslím konkrétna pomoc pedagógov alebo vedúceho témy, nastavenie pravidiel práce kolektívu. Mám za to, že cielená práca, vedená konkrétnym smerom v rámci organizovaného kolektívu by mohla mať za výsledok jeden ucelený súbor, ktorý by sa mohol prezentovať spoločne či už formou knihy alebo spoločnej výstavy. Konkrétne zameranie by mohlo dodať práci na vážnosti a kvalite. Samozrejme rozumiem, že fotografia má prvky individualizmu, ale mám tendenciu veriť, že prvok manažmentu by jej pomohol a nemuselo by to nevyhnutne znamenať, že jednotlivé časti kolektívu by boli potlačené.

Taktiež som sa stretol zo skutočnosťou, že študenti pracujú veľmi individuálne a mnohokrát, tak ako tomu bolo aj v mojom prípade, nevidia hĺbku projektu svojich kolegov. Existuje možnosť odomknúť tento potenciál formou nabádania na kolaboráciu?

Som presvedčený, že fotografovať svoju rodinu je extrémne dôležité. Opomínajúc prvoplánovú banalitu predstavy/názoru laickej verejnosti na túto tému, považujem ju za jednu z najťažších foriem dokumentárnej fotografie. Najmä z psychologického hľadiska. Hovorí sa, že fotografie zrejú a naberajú svoju dôležitosť časom. Neplatí toto násobne viac pri fotografii rodiny?

Inštitút považujem taktiež za určitú formu rodiny, bez ohľadu na to, ako pateticky to môže vyznieť. Rodinu zo špecifikami a parametrami ako každá pravá, pokrvná rodina. Keď opätovne čítam rozhovory mojich kolegov, napadá ma analógia ako jedna rodina prispieva k vzniku tak dôležitých dokumentov tej rodiny druhej.

Zoznam použitej literatúry

Howarth, Sophie/McLaren, Stephen: Family Photography Now. Thames & Hudson, 2016, s. 7. ISBN 978-0-500-54453-2.

Gray, Colin. In Sickness and in Health. Steidl Mack. 2010. ISBN 978-3-86521-940-4.

Dikeman, Deanna. Leaving and waving. Chose Commune, 2021. ISBN 979-10-96383-21-4.

Borowick, Nancy. The Family Imprint (A Daughter's Portrait of Love and Loss). Hatje Cantz. 2017. ISBN 978-3-7757-4248-1.

Mann, Sally. Hold Still. A Memoir with Photographs. Little, Brown and Company. 2015. ISBN 978-0-316-24776-4.

Sultan, Larry. Pictures from Home. MACK. 2017. ISBN 978-1-910164-78.5.

Fukase, Masahisa. FAMILY. MACK. 2019. ISBN 978-1-912339-57-0.

Rayn Smith Matthew. Family Photography and the Documentation of Trauma in Contemporary Art. 2014. ISSN 2393 – 1221.

British Journal of Photograpy. rok 2022, číslo 7906.

30+, 30 let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě. FotoD, Ostrava 2021. ISBN: 978-80-906937-9-1

Internetové odkazy

Larry Sultan discovers his family through photography (online), (cit. 2018-12-24). Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=mYDjhOtj7vg

Paul Graham on Mother: ‚I wanted to look clearly at her last years on Earth' (online), (cit. 2019-10-23). Dostupné z: https://www.theguardian.com/artanddesign/2019/oct/23/paul-graham-mother-photographer-book-portraits

Photographer Sally Mann shares life behind iconic images (online), (cit. 2015-05-12). Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=sfPBfqE9sCs

ČO JE TO PSYCHICKÁ TRAUMA (online), (cit. 2017-11-16). Dostupné z: http://www.centrumanima.sk/co-je-to-psychicka-trauma/

Menný register

Adams, Ansel 131
Addario, Lynsey 131
Arbus, Diane 131
Archibald, Timothy 16
Avedon, Richard 131
Borowick, Nancy 14, 15, 18
Capa, Robert 131
Cartier-Bresson, Henri 131
Davey, Sian 16
Dickeman, Deanna 18
Evans, Walker 131
Fukase, Masahisa 13, 16
Gray, Colin 14, 15
Gray, Colin 14, 15
Green, Naima 18
Howarth, Sophie 13
Kállay, Karol 131
Koudelka, Josef 131
Lange, Dorothea 131
Mann, Sally 15, 16
Matthey, Ryan Smith 19
McLaren, Stephen 13
Niedenthal, Chris 131
Rolke, Tadeusz 131
Salgado, Sebastiao 131
Smith, Ryan 19
Sontag, Susan 131
Soth, Alec 131
Soth, Alec 131
Stacey, Will 17
Sultan, Larry. 13, 14, 131

Celkový počet znakov s medzerami: 98.447
Počet normostrán vlastného textu: 54,69

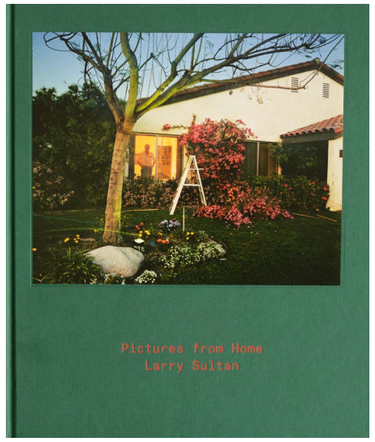

Last year, at our annual family reunion at Lake Tahoe, I sneaked into their bedroom while my mother was taking her afternoon nap. I stood by the door for several minutes to be sure that she was asleep, and then carefully tiptoed over to the bed. She was lying on her stomach with her head turned toward me. I was so spellbinding of waking her that I breathed in rhythm with her. Standing at the foot of the bed, I realised that I had never seen the underside of her foot. I had my camera, so I photographed it. I could see the slight grass stains from walking barefoot that morning to the lake.

I wanted to photograph it again and again, to use up an entire roll of film. Then it struck me that she was not really asleep. That her breathing, like mine, was controlled. We were co-conspirators. Just as I was secretly photographing, she was secretly awake.

She felt me looking.

Day after day it continues. She's got to call so-and-so, but in the meantime she's on to the next week where she has to go to the cleaners and call a different so-and-so, and she can't do the things she says she has to do next week because she's doing the things she said she would do last week, things that she couldn't get around to doing.

Do you know what I'm saying? I really try to just take care of my own things and not get involved, but if I hear someone say for seven straight days that they have to call somebody, at a weak point I forget myself and say, "Did you call?"

"No."

"Well, for Christ's sake, call her," and, when there I am, caught in the senseless stream of someone else's errands.

The day-to-day stuff builds up over time. We're talking fifty-sixty years. We never, or I should say rarely, ever argue. We have nothing to argue about – never about finances, or work, or you guys. I tell her, "You're the only one who cares; no one outside of family gives a damn about me or you; everyone is only interested in their own lives." I've recognized this and understood it for a while, and that's why I'm reluctant to go out and socialize. Most people are so self-centered that they're not interested in anything outside of themselves, and so opinionated that you can't even talk to them than to a radio. It's not that I need an in-depth conversation, just a little understanding. And that's difficult to find.

So your mother is my best friend, but the truth is, that trust is a fragile thing and can be easily broken. Our real problem is how I get irritated and how that can escalate. It's mostly about how she denies the truth. It begins so trivially.

I'll say, "Jean, stop rubbing your eyes."

And she'll look at me and say, "I'm not rubbing my eyes."

I'm watching her rub her eyes and I tell her, "Jean, don't make a fool of yourself." But she'll go on denying it, and that's it for me. It builds so damn fast that it would take a fire hose to put it out. The tension and irritation take me over and I lose control. It gets worse if I've been drinking. I guess what happens is that most of the time I let this stuff slide. Every day I pass over it, and when I have a few drinks I can't swallow any more of it – it all comes up.

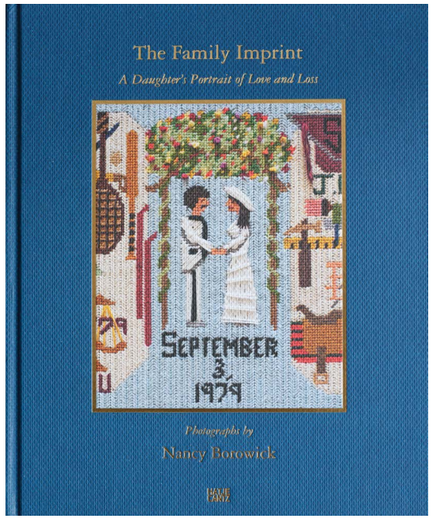

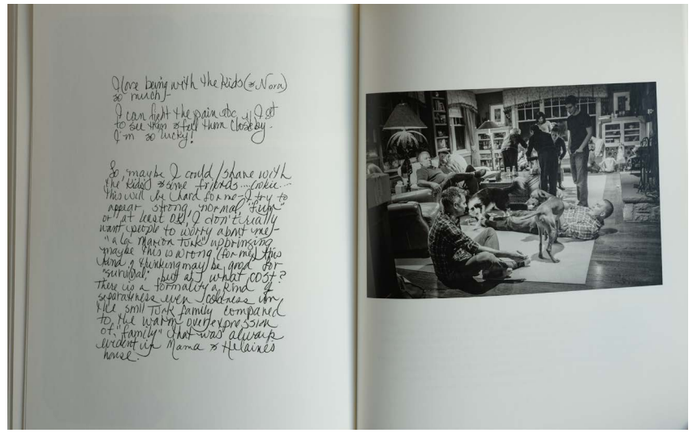
I love being with the kids (& Nora) so much!
I can't the pain etc. yet. I got to see mom & feel them closeby. I'm so lucky!

So, maybe I could share with the kids some friends - Jake. This will be hard for me - try to appear strong, normal, high on at least OK. I don't really want people to worry about me - "a la mamon Tuke" approaching maybe this is wrong (for me) this whole thinking may be good for "survival" part of it, what do I want? There is a formality, a kind of separateness even I celebrate (my) the small Tuke family compared to the warm, open expansion of "family" that was always (& continues) Mama & Hillaire's house.

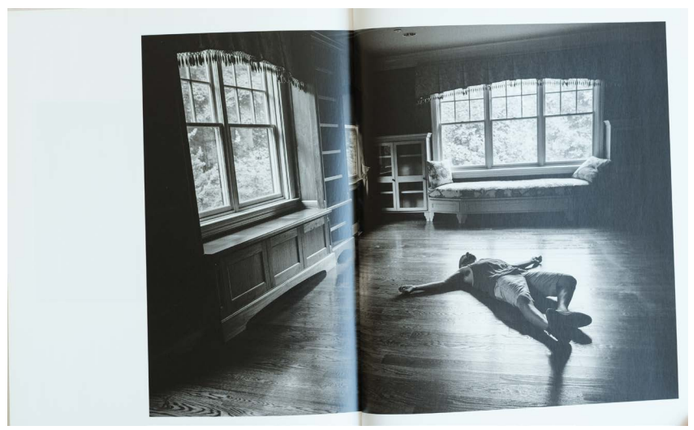

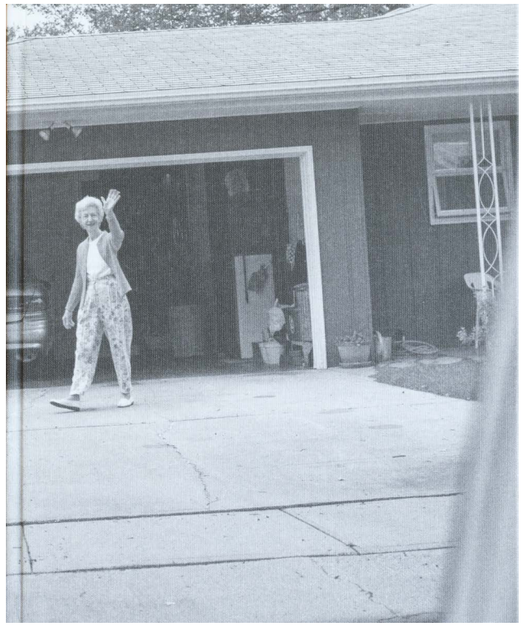

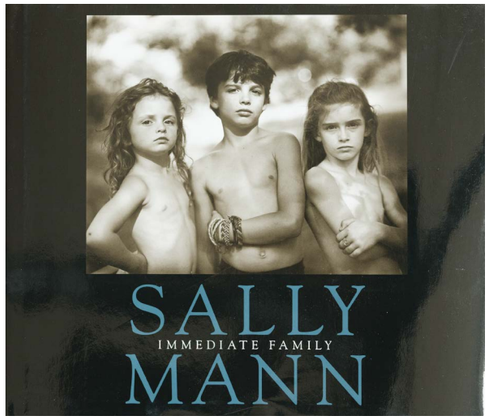
SALLY
IMMEDIATE FAMILY
MANN

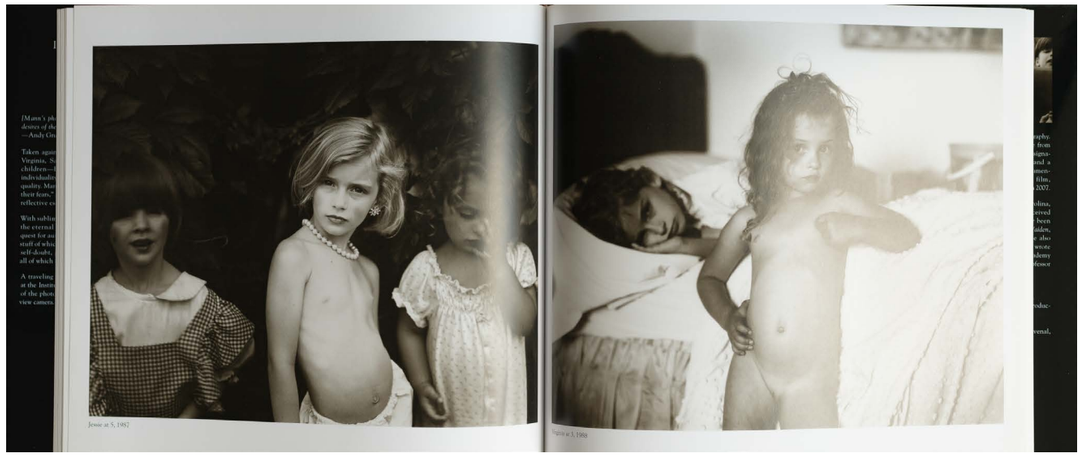

• vyskočila z třináctého patra paneláku v Pardubicích • uvažovala som, prečo sme tak ľahko na starú mamu zabudli • tím, že fotky jsou autoterapický, tak si všecko ospravedlníš • mě fascinují jejich zcela rozdílné povahové vlastnosti • depresii mojej dcéry • moja mama trpí na demenciu • svojho otca nepoznám • veľa ľudí stále nerozumie ten problém v spoločnosti • on už chtěl umřít • čas, ktorý môžeme spolu stráviť sa skracuje • nejtěžší na realizaci bylo si utřídit své vlastní myšlenky • tou fotkou jsem myslel, že se jí můžu dotknout • když se rodiče rozváděli, pamatuji si na den, kdy mi matka řekla, že dnes nepůjdu do školy • trpěla bipolární poruchou, několikrát se pokusila o sebevraždu • dneska je důležitý, aby jsme lásku ukazovali svou přítomností • uznal som, že vzhľadom na vysoký vek mojich rodičov je dôležité, že ich budem cielene a vedome fotografovať, dokumentovať • děda umřel dvacátého šestýho – dva dny po tom, jak jsem udělal tu fotografii • až po čase som začal uvažovať, čo tá práca znamená a čo ňou chcem povedať • moja stará mama je v zásade celá moja rodina • páčilo sa jej, že bude súčasťou projektu • bylo mi celkem jedno, jakou známku za projekt dostanu • keď som mal 14 rokov, nevlastný otec ma vyhodil z domu • mě ty fotografie a proces strašně pomohli • neviděli a paradoxně to neviděli ani moje sestry • jak se vůbec mohlo stát, že byli tak dlouho spolu • mám radosť z toho, že som našiel odvahu fotografovať moju mamu • reakce byla nejspíše neutrální • žít jako člověk, který nic nepotřebuje • nemám potřebu to ukazovat • dopředu jsem nic netušil a já měl velkou radost, že budu mít volný den • během toho focení jsem se dokázal více sblížit s taťkou a toho si cením asi nejvíce • nedokážu vypnout tu erotiku • já se chci fotkama dotýkat lidí • moje nukleární rodina se příliš o mou tvorbu nezajímá • s nevlastným otcom kontakt neudržiavam, s mamou iba veľmi sporadicky projekt bude pekná pamiatka na moje magické detstvo • já se tchána ptal, jestli nemá výčitky, že svého tátu nakazil a že děda umřel v nemocnici a ne doma • mně to logicky vzrušovalo a přišlo mi to nepřístojný • má poličky a nemá tam ani vázičku na té poličce • otec by určitě rád nebyl • mama vie, ako veľmi je pre mňa dôležitá a mohol som jej to ukázať prostredníctvom týchto fotografií • když ses podíval na její pyžamo, tak ho měla od krve • tou fotkou jsem myslel, že se jí můžu dotknout • do dnešního dne neznají kompletní důvod focení • tím, že je to děláno hlavně pro mě, tak do jisté míry mě jejich reakce nezajímá • já jsem ji fotil i když spala • vezmu si fotku otce, fotku matky a vložím do nějakého prostředí jako by byli spolu. Aby to vypadalo, šťastná rodinka na dovolené • zrovna v tomhle má škola obrovský vliv na můj život • tou fotkou jsem myslel, že se jí můžu dotknout • nebyl to až takový problém, protože s nimi bydlíme v jednom domě • vztah s mými rodiči je utvořený za celý život a jedno focení to nezmění • sám přemýšlím, proč jsem jim to celé neřekl • také jsem nad spoustou věcí, které on v jeho věku prožíval přemýšlel daleko více do hloubky • jeho bohatý vnitřní svět byl pro tento projekt zásadní inspirací •